

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Missionis Anglicanæ Societatis Iesv

More, Henry

Avdomari, 1660

Liber Sextvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38320

HISTORIÆ
PROVINCIAE ANGLICANÆ
SOCIETATIS
IESV.
LIBER SEXTVS.

Seculi decimi quinti Anno nonagesimo quinto regebat Collegium Anglorum de vrbe *Marius Vitelleschi*, is qui deinde totis triginta annis Societati Vniuersæ præfuit *Generalis*: Vir suauiſſimis moribus, atque orbi Christiano multis nominibus pergratus. Nullâ tamen nitissimi hominis arte euelli, nullo ad dulcedinem medicamine emolliri posse videbatur amaritudo animi aduersus Patres, quam apud eius temporis Alumnos pepererat noxiæ libertatis fallax amor, fouerat maleuolorum oculata astutia, annorum aliquot peruicacia roborarat. *Claudius Aquanina* ex consilio *Affluentium Patrum* de abdicando tandem eius domus regimine cogitabat. Inconsulto verò *Personio* cum nollet susceptam semel curam deserere, scripsit in Hispaniam rationes consilij responsum expectaturus. *Barretus* Collegij Duaceni Præles eo etiam tempore venerat Romam ut quâ possêt industriâ mederetur malo. Cumque familiariter inquisiuisset in causas tantæ acerbitalis, *Clementi* Pontifici obtulit quæ ex vltimo existimauit, multa præfatus de Societatis in Clerum Anglicanum beneficiis, quæ sine infami ingratitude nota negari occultariue non possent; dissidijs verò huiusmodi statum Religionis vehementissime labefactari affirmavit, eamque communem esse omnium Catholicorum vocem, à qua nemo, extra paucorum æmulorum coniurationem, dissentiret. Cautas verò omnino

Res in Angli-
cicano de
vrbe iterū
turbata.

29. Octo-
bris. 96.

Ff a nino

1596.

nino octo recensuit ijs in literis quas eius anni quarto idus Aprilis dederat ad *Personium*. Primò quod mortuo *Alano* Cardinale studiorum posthabitâ curâ, publicis se miscuissent Alumni negotijs, tum alteri ad eam dignitatem promouendo, tum facultatibus amplioribus ac priuilegijs impetrandis intenti; quibus in rebus cum societatem reperirent non viqueque consentientem, primùm irâ, tum odio permoti in partes discesserant, Patres infestis oculis tanquam causæ Patriæque aduersantes aspiciebant. Earum deinde partium nonnulli quorum studium erat vt amorâ Societate Collegij bona sub nomine Congregationis administrarentur, spem quibusdam Alumnis fecerant officiorum præmiorumque si conspirarent, & laxioris disciplinæ. Tum in conuictum admissi fuerant aliqui quos ipse Rhemenfî Seminario turbulentos expulerat. Quidam etiam non iniuriâ suspectus grauitè de simulatione submissus ex Angliâ sub larua pietatis incautos vt falleret: Plures vero casu, & iniquâ regimini commiseratione cooptati, absque debito an apti essent examine. Compleuerant præterea plurimorum aures falsi rumores de dissidio Sacerdotum in Angliâ à Patribus Societatis, auctâ in immensum famâ controuersiæ; quæque factio incruuerat Bruxellis aduersus Hispanos & Coronæ Hispanientis fautores, eadem in Seminarium istud irrepserat non minoribus animis sustentata: Quæ vt mentes otio deditas auidasque licentiæ occuparant, quid mirum si iuuenile ardore impellente ad peiora ruentes impatientique disciplinæ, iugum excutere sint meditati? Consentientium denique fiduciâ numeri, & veniæ quadam desperatione, & iureiurando roboratæ conspirationis firmitate animati, quiduis audere potius quàm retrò ad incepto recedere decreuerant.

Personius
in Italiam
navigans
conciat
dissidentes.

II. Hæc ad *Personium* Barretus, qui opportunè in Italiam nauigauit eo tempore quo Deus viam aperuerat ad conciliandos dissidentium animos; morte sublatis sex vel septem pertinacis consociationis sodalibus. *Claudius* etiam Generalis proficiscens Neapolim rem integram eius prudenti pietati transmiserat administrandam, non minus beneficium arbitraturus pacem induxisse, quàm fundasse Collegium. Arduam igitur in rem ingressus *Personius*, & Dei occultâ dexterâ moderandam, post ardentissimas preces & quotidiana pro successu vota, quidquid vel prudens caritas, vel benigna seueritas cogitare poterat remedij diligentissimè contulit. Deprehensis quibusdam à Satellitibus in taberna, impetrauit in Collegio conclaui aliquot nè in vincula raperentur: Tum per Accaritium Lateranenlem Canonicum Procuratorem Pontificium legitimè examinatis, atque de sædis sceleribus conuictis, cum non minus decem aut duodecim amandandi iudicaretur, procurauit & vestem nouam, & ad iter sumptum, ipsis sibi noxie federatis adgratulantibus & agentibus gratias, quod & tacitis criminibus & absque grauiore supplicio & quodam cum honore exire sinerentur. Tum quâ hortando, quâ suadendo quâ etiam laudando ipsorummet Alumnorum quædam consilia, auctoritate præterea quâ & in Societate & apud Principes viros plurimâ valebat, coniunctâ cum vultus morumque lætitiâ, & prudentiæ in omnibus summa cum laude, id apud reliquos effe-

cit,

cit, vt quæ in futurum constituenda erant, non tanquam ipsius decreta, sed tanquam ipsorummet consiliorum effecta obuijs vlnis amplecterentur, scriberentque ad Generalem *Claudium*, nullum potentius remedium videri ad pacem optatissimam conseruandam stabiliendamque, quam si apud eos *Personius* diutissimè maneat; vt cuius prudentia, mansuetudo, industria, caritas, terminis contentioni positis quietem induxerat, eandem in futurum tempus illius prebens virtus & auctoritas roboraret. Similia scripsere ad amicos, Doctores *Hil-* 17. Maij
lus, & *Guilhelmus Giffordus* Decanus *Insulensis*, benedicentes Deum qui quemadmodum post *Moysem* *Iosue*, post *Ionatham* *Dauidem*, ita ad populi sui præsidium post *Alanum* substituisset *Personium*. Et durauit ea pax ad annos plurimos, neque inquietorum deinde turbulentiâ, quanquam tentata, potuit vsque quaque infringi. Fructus autem qui ad pietatem accendendam emanauit quantus quamque excellens fuerit dici non potest, reuocatâ pristinâ sublimis vocationis existimatione, & cum in studijs diligentia virtutum omnium recuperatâ exercitatione.

III. At *Personij* in Italiam profectio aliam habere causam visa est ijs qui publicarum rerum rationibus immerfi, Principum priuatorumque studia & actiones pro suarum modo cogitationum interpretantur. Meminerant Regis *Philippi* Secundi aures apertas ei semper fuisse & faciles, tantumque eius tribuisse vel auctoritati vel consilij, vt & gratum esset quodcunque proponeret, & quidquid petisset haud difficulter impetraret: adiutumque sciebant ad itineris sumptum quingentorû aureorum nummum pecuniâ. Tum *Alano* Cardinale demortuo quæri videbant eius gentis hominem qui res Angliæ cum dignitate moderaretur, neque legniter agi vt aduersæ Hispano parti is honor adderetur, quâ in re neque Regem dormire, neque quemquam *Personio* prælaturum animaduertebant. Exemplo autem *Toleti* ad illam dignitatem anno nonagesimo tertio euecti non ægrè *Clementi* Pontifici perluadendum, vt vniuersales Ecclesiæ Regnorumque rationes priuato Societatis instituto præhaberet: Ipsius denique *Personij* virtus, industria, zelus, rerum experientia publicarum, orbi Christiano vbique notissima, & fama viri longè lateque per omnium Principum aulas dispersa, sermonem haud leuem concitatar propediem in Patrum Purpuratorum Senatum adlescendum: Eorumque ex numero Hispani aliqui non grauabantur eius dignitatis id temporis consueto Illustrissimi titulo illam honestare. Quæ vox cum in Belgiû vsque esset perlata, *Oliuerius Manareus*, & *Richardus Gibbonus*, pro eo quo Societatis institutum colebant studio, literis ad eum datis obtestati sunt, nè se pateretur huiuscemodi honoribus abduci ab ea quam hætenus cum laude professus fuerat vitæ ratione. *Oliuerius* ipsissimis his verbis illum alloquitur.

Reuerende in Christo Pater, Pax Christi, &c. iam tempus est vt V. Ra. So. Literæ Oli-
 cietati vniuersæ, & orbi ipsi testatam faciat integritatem suam, & fidem uerij Ma-
 erga Societatem ipsam. Occasione obitus Illustrissimi Domini *Alani*, nihil naræi su-
 per ea re.

1596. non moliuntur Angli nostri, nobiles, Sacerdotes, Seminaria vt capiti tuo imponatur diadema Cardinalitium. Hunc in finem obtinuerunt literas ab his proceribus, nominatim à Duce de Feria, & forsan ab ipso met Archiduce ad Regiam Majestatem atque ad suam Sanctitatem varijsq; Cardinales, ad quam etiam ipsi varijs ex locis suas precatorias dederunt. Actum est quidem cum aliquibus à nostris ad inflectendam eorum animos potius ad Reuerendissimum Episcopum Cassanensem, quod multo vtilior sit opera V. Reuerentiæ Angliæ, & particularibus, & Seminarijs in statu in quo nunc versatur simplici & Religioso, quàm ad Cardinalitiam dignitatem euectæ; in qua minimè possit tam liberè versari cum omnibus Anglis, intelligere secreta, præscribere necessaria particularibus & secretis personis sicuti nunc; neque emendicare eleemosynas à Principibus & Nobilibus, à Prælatibus & Ecclesiasticis, à Ciuibus & Mercatoribus Cardinalis effecta, sicuti nunc sub priuato habitu, & modestia Religiosa apud omnes liberè & sine offensione facit: Non conuerteret à Religione Catholica alienos, non Catechizaret, non visitaret ægros in carcere, & priuatis ædibus, neque aduentantes Anglos in nauigijs in portibus varijs; neque administraret deniq; Sacramenta, sicuti nunc facit, & hæc præstat omnia summa cum vtilitate, & omnium ædificatione. Sed totam sollicitudinem cogeret transferre ad negotia publica Ecclesiæ, & ad œconomiam & curam domesticam, quæ non posset non esse permagna, vbi proventus exigui sunt, domestici multi, pauperes & peregrini plurimi, desiderium omnes iuuandi ardens. Nam quid posset conferre in Seminaria auxilijs aucta dignitate Cardinalitia? haberet, inquam, proventus octo vel decem millium ducatorum: Quid illud esset ad opitulandum tam multis, ad succurrendum Seminarijs, & ad honestam necessariamque familiæ sustentationem? Hæc, inquam, suggerimus, & ostendimus Dominum Cassanensem iam habere proventus certos & paratos, & maiores quam habuerit optimus Cardinalis *Alamus*: Sed hæc non eos mouent, propter causas Vestræ Reuerentiæ notas, cuius candor, humanitas, rerum Anglicarum peritia, & in omnes caritas, sic eos capit, vt non intendant alijs quam suis consilijs. Superest igitur vt vestra Reuerentia, quod factura erat me non monente, valdè generose agat, ne porta semel aperta laxetur magis, magisq; pateat aliquorum ambitioni. Aduigilet autem nè clam se cum Rege agant, & eius animum inducant in hanc persuasionem, quod licet Societati non expediat, expediet tamè bono communi Ecclesiæ, & Regni Anglicani; nam vt pientissimus est, verendum est ne sibi persuaderi patiatur: Illud autem persuasum habeo, nullum esse in Societate qui vel facilius, vel efficacius amoliri possit à Societate hoc malum quàm Reuerentia Vestra, quam vt Deus Dominus noster conferuet precor, & Sanctis suis precibus multum me commendo. Bruxellis 24. Nouembris 1594,

Reuerentiæ Vestræ seruus in Christo *Oliuerius Manaræus*,

IV. Erat id temporis Hispali *Personius* cum has accepit, quid responderit *Manaræo* non reperio: Sed missis eius literis ad *Claudium* Generalem hæc adiungit.

Admo-

Admodum Reuerende in Christo Pater Noster Pax Christi. Quod rari-
 rius breuiusque his præteritis mensibus ad Paternitatem Vestram scripse-
 rim in causa fuit partim valetudo aduersa, partim etiam quod negotium nul-
 lum magni momenti occurreret de quo scriberem: Nunc verò quando fe-
 brius nostris quartanis, Dei beneficio, magna ex parte, leuatus sum (licet
 non omnino liber) & negotium se offert grauissimum, copiosius mihi scri-
 bendum duxi. Post mortem Illustrissimi Cardinalis *Alami* rumusculi nescio
 qui his in partibus spargi cæperunt mihi impendere Cardinaliciam dignitatē;
 quod etsi mihi eo tempore ridendum potius & contemnendum, quàm resisten-
 dum videbatur, & quod nullo certo fundamento aut auctore niteretur, & e-
 iusmodi esset negotium de quo ego sine verecundia vix loqui aut mentionem
 facere possem, ne quod dicitur, dum fumum conarer reprimere, flammam
 viderer velle accendere; tamen cum postea Madriti etiam nonnullorum ho-
 minum sermone agitari rem comperi, neque non Romæ, magis me com-
 motum sensi; postea vero cum ante biduum opinor, vel triduum literas
 à Patre *Oliuero Manarao* acceperim, (quarum exemplar ad Paternitatem
 Vestram vnà cum his transmitto) quibus intellexi serio id negotium ab An-
 glis nostris in Flandria agi, vel saltem bonum Patrem sic existimasse (quan-
 quam alij recentius contrarium scripserint) non amplius mihi tacendum om-
 nino iudicavi, saltem apud Vestram Paternitatem, cuius præcipuam in me
 caritatem semper expertus sum, & cui ex officio Paterni sui regiminis, tum
 mihi tum Societati etiam ipsi prospicere incumbit. Primò igitur verissimè
 Paternitati vestræ affirmare possum, molestissimam mihi extitisse huius rei
 mentionem: Nihil enim ab animi mei vel sensu vel iudicio alienius cogitari
 potest, quàm ut ego ab hoc tranquillo vitæ genere, in quo summa animi con-
 solatione, nonnihil in Sanctum Dei seruitium, & commune Patriæ meæ af-
 flictiissimæ subsidium, per eiusdem Domini nostri gratiam, conferre videor,
 ad aliud vitæ exercitium tam longè dispar transferar, ad quod licet illustre &
 per se Sanctum & Venerabile, ego tamen in me nullam vel aptitudinem
 vel inclinationem sentio, nec vires habeam quibus illud expleam. Deinde et-
 iam, ut quod verè sincereque in Domino nostri conspectu, re bene perpen-
 sentio eloquar, omnino iudico ea omnia verissima esse quæ Pater *Oliuarius*
 enumerat incommoda, quæ causæ nostræ publicæ acciderent, si ego ab hoc
 vitæ cursu remouear, nimirum quod Seminaria tum Hispanica tum ea etiam
 quæ in Belgio sunt detrimentum paterentur; & si quid modò particularibus
 hominibus præsto, id minus præstare possem extra hoc vitæ genus, utilio-
 remque omnino esse operam meam Patriæ, cuiusque meis modò (si tamen
 utilis est) quàm esset alio illo in genere quod aliqui mihi obtrudere vellent,
 non intelligentes incommodare se sibi ea in re qua maxime prospicere & cō-
 modare cupiunt. Quod cum verissimum sit, Paternitatem Vestram humil-
 limè, omniq; quo possum affectu ob Dei causam precor, ut veri Patris of-
 ficiū hac in re præstet, & periculum hoc (si quod impendat) nihil enim
 Ff 4 adhuc

1596.
 Literæ Per
 sonij ad
 Claudium
 Generalem

1596.

adhuc certi habeo, auertere conetur. Quibus autem illud medijs fieri possit, Paternitatis Vestræ prudentia optimè constituet; ego solummodò rem ipsam significandam, & Paternitatis Vestræ caritati proponendam iudicauit. Deus ipsam multos in annos incolumem nobis conseruare dignetur, cuius Sanctis Sacrificijs me humillimè commendo. Hispali. Die 20. Februarij 1595. Reuertendæ Paternitatis Vestræ indignus Filius & seruus, *Robertus Personius*. Hæc *Personius* ad *Claudium* Generalem; quibus liquido ostendit superfluum esse eum cohortatione auertere qui sponte fugiebat?

Eiusdem
literæ ad
Franciscū
Inglefield.

V. Multo tamen id apertius legitur in literis ad Franciscum Inglefield aliquot post mensibus exaratis: Erat Franciscus Inglefield *Personio* ab antiquo tempore coniunctissimus, integerrimè Catholicus, & Catholici Regis rationibus addictissimus; Quem *Personius* in Purpuratorum Patrum Collegium cooptari & iudicabat dignissimum & vt amicissimum optabat: Fuerat enim *Philippo* & *Mariæ* regnantibus à consilijs, vir maturo iudicio, propensâ in omne bonum voluntate, omnibus ad dignitatem Cardinalitiam acumentis ornatissimus. Hic frequentibus literis rogarat *Personium* vt suam vellet Regi Catholico sententiam aperire de Cardinale in *Alani* demortui locum substituendo; In illud tandem descendit *Personius*; & scriptis literis ad Dominum Ioannem Idiaques (virum in consilio Regio fidentissimum) explicuit, quàm id primùm, eo præsertim tempore, esset necessarium, & quibus hominem oportebat esse dotatum ornamentis. Dein, si quinam essent futuri idonei quæreretur, remisit ad *Iosephum Creswellum*; tum quia sciebat hunc & instituti Societatis esse studiosissimū; & cum comperisset huiusmodi agitari inter Principes viros cōsilia, atque in *Personium* coniecisse oculos, respondisse pro more suo quibusdam per parabolam, "Non esse Deum aut opis aut consilij tam egenum, vt cum in animo esset vestem nouam parare, eam sineret ex veteri & lacernoso confici pallio.) Tum etiam nominare quemquam refugiebat quoniam inter primos nominandus videbatur ipse Franciscus Inglefield, qui tamen pro veteri amicitia rogarat *Personium*, ne sui hac in re mentio fieret. His Francisco expositis, quid de se ipse sentiat his verbis aggreditur enarrare.

Nunc verò quoniam occipi tecum clarè his in literis & cum omni fiducia agere, progrediar aliquanto vterius, & quod ad hoc negotium spectat, totum effundam animum meum, & quidquid intus in me sentio, siue iudicij, siue propensionis aperiã in conspectu Dei, sine vlla simulatione post multam apud me & Deum meum deliberationem, cum quanta potui indifferentia & summo desiderio & voto cognoscendi diuinam voluntatem. Primum igitur, vt tu probe nosti, licet salus totius mundi penderet ab hac mea promotione ad dignitatem quam tu mihi optas (quod quàm sit incertum Deus nouit, & euentus ipsi mirè varij nos commonent, vt in quibus quotidie fallimur siue nostras inspiciamus siue aliorum rationes) Ego tamen neque directè possum, neque indirectè prætere, aut ambire hanc promotionem, quoniam voto adstringor vt nè ambiam: Quod votum vt inuiolatum custodiam det mihi, obsecro, Deus suam sanctam gratiam, atque vitam istam mihi

mihī auferat potius quā voluntatem illum non offendendi hoc in genere, 1596.
& hoc fateor, vnicum est ad quod ex voto obstringor, non ambire videlicet
directè vel indirectè.

Secundo; licet ambitu seposito, posset quis sibi placere in huiusmodi pro-
motione, vel eam etiam desiderare, gratias tamen Deo meo; sentio me ab v-
troque (vbi confido) libetum: Etsi enim speciosa multæ rationes se offerant
quandoque de rebus magnis quæ præstari possent ab homine in illa dignita-
te constituto, sincere tamen dico, quod quādo cogitatione penitus ingredior
in deceptiones quas secum ferunt huiusmodi longè positarum rerum imagi-
nes, atque in euentus incertos, & in pericula, molestiaq; quæ mihi in ista atq;
in futura vita possent oriri; & animo deinde verso conditionem hanc viuen-
di securam & plenam consolatione in qua dego, vtiliorem etiam mihi for-
tasse & alijs; Ista inquam, dum mihi ante oculos statuo, & quædam præterea
quæ mihi à multis retro annis sunt proposita, per oppida, scilicet, & vicos in
Anglia discurrendo tradere Christianæ doctrinæ præcepta, si Anglia meo tē-
pore reduceretur, ab alio illo vitæ genere tam me sentio alienum, vt ne cogi-
tare quidem de illo sustineam, multo minus vt cupiam: Qua propter liber
sum (vbi spero) ab omni tali desiderio; & quod amplius est, his argumentis
& spirituali quodam sensu & affectu ducor in hanc sententiam, vt omnino iu-
dicem hanc esse Dei voluntatem, non vero illam; Ista non clarè quidem rem
euincunt fateor; si enim euidenter euincerent, iam non esset in me locus deli-
berationi, quantumuis videri res posset alijs aut vtilis aut necessaria. Attamen
Tertio hinc sequitur (quod & tu facillè dabis) quod cū non sciam esse Dei
voluntatem vt promouear, dubitem verò plurimum propter rationes posi-
tas, tencor, & tenebor semper, non solum non desiderare promoueri,
aut prætere, sed animo esse semper in contrarium inclinante; At-
que si altior potestas (quæcunque demum illa sit) vellet mihi istud
imponere, obistere debeo, & rationes afferre cur contra sentiam. Id-
quæ non solum vt quod voui præstem, & fidem me probem Religio-
ni meæ, quæ detrimentum pateretur ex tali promotione; sed vt ani-
mæ meæ periculo caueam, quæ mihi carior esse debet quā orbis vniuersus
etsi plures essent; quandoquidem ingressus in huiusmodi dignitates solet esse
iucundus & blandus, exitus molestus & lustruosus; Quod in vltimo nostro
bono Cardinale nemo fortasse me attentius obseruauerit. Denique post hæc
omnia diligenter in conspectu Dei perpensa atque agitata, & quæ à me fieri
possent cuncta accuratè præstata ad Dei voluntatem cognoscendam quoad
fugam huius promotionis, si per auctoritatem cui resisti non posset impo-
neretur, (quod spero nunquam futurum) posset equidem eo euentu spe-
rari illam esse diuinam voluntatem, & (quod consequitur) daturum il-
lum gratiam sufficientem ad onus sustinendum pro eius gloria; & quo
magis sincerè conatus fuerit quispiam onus declinare, eo maiora præsti-

1596. turum suscepto onere, quemadmodum multis & magnis Dei seruis olim contigisse legimus; atque hic habes, quidquid aut dicere aut cogitare possum in hoc negotio, non aliter scriptum quam si ad pedes Confessorij mei essem Deo redditurus confestim animam. Quod apud te, quaeso, serua reconditum, quoniam tua solius importunitate victus hæc scripsi, vt tibi satisfaciam; nisi ex intimis aliquis particeps tuo iudicio fieri debeat, qualis est Fitzherbertus &c. Deum tibi rogo esse propitium, decimo Maij Anni 1595.

VI. Vides, lector, sincerum *Personij* animum, & quam nulla honoris ambitione tangeretur: Cùm verò Romam, anno vertente peruenisset, & aucto sermone rumor increbesceret, abiit ad Generalem & ad Assistentes Patres, paratum se offerens vt vel confestim vrbe se clam prosciperet, vel quamcunque suggererent rationem ocys amplecteretur. Illi Pontificem adire suadent deprecandum, argumentisque instructum quibus rem consiliumque interuertat. Res dubia, & multis implicata nodis. Quid enim si Pontifex huiusmodi nihil in mentem venisse responderet? Quid si deprecationem ambitum interpretaretur? Quid si requireret prudentiam? si argueret precipitationem? Quid deinde si Rex neglectum se arbitraretur, atque post tot benevolentia signa posthabitu, quando nisi se mouente Pontifex nil esset decreturus. Nam quod illum honoris auidi cultores viri aliqui vilis abiectique animi hominem dicturi essent, qui de summa spe deiici mallet, quam vento spirante prosperè ad portum celsissimæ dignitatis conari prouehique, tantum illi erat, dummodo ab receptis in Societate moribus periculum depelleretur. Atque ex aduerso de prudentia periclitari videbatur consultius, quam tarditate remedij locum dare consummandæ sententiæ; in quam si Pontifex Rexque conspirarent, serius Societatis indemnitati, serius *Personij* integritati prouideretur. Regi verò Societatis institutum veneranti non futurum ingratum quoquo modo pro eo stetisse. Die igitur sibi ex consuetudine addicto adit Pontificem, exponit qui sermo per urbem, qui per Hispanias Belgiumque inualuisset: Ratione contendit operam suam in ea quam gerebat veste, quam in purpura, futuram Angliæ vtiliorem: Honores amulationem, dignitates negotiorum varietatem ac molem parere inimicam sedulitati quam præsens Angliæ status flagitabat: multa hæreticos quotidie in lucem edere falsa, blasphemata, perniciose Catholicis, quæ promptum attentumque calamum cum postulent, quandoquidem ipsius defuncti Cardinalis *Alani* iudicio, ea hætenus quam tenuerat scribendi agendique ratione, afflictæ in patria Ecclesiæ profuisset, eandem vt tenere posset humilibus precibus obtestabatur, in summis beneficijs positurus si per eius excellentem benignitatem vitatis nouis itineribus ignotisque scopulis consueta sinceretur maria nauigare.

Ad hæc Pontifex laudato Societatis instituto quo ambiendis honoribus aditus præcluditur, nihil sibi, ait, à Rege esse

esse per scriptum : Sermonibus neglectu facilius quàm conatu obuiari : Gra- 1596.
tam sibi esse operam quam hæcenus scribendo agendoque impenderat; ean-
dem porro teneret studiorum cursum, quibus ad palmam meliorem quàm hic
mundus offert contendens, Deum habiturus esset, & se propitium, neque fa-
cile se quæ feliciter inchoarat inturbatum. Ea Responso Claudio Ge-
nerali satisfactionem, *Personio* ab importunis de dignitate sermonibus qui-
etem attulit quam expetierat.

V II. Quoniam verò in literis ad Franciscum Inglefield facta est Fitz-
herberti honorifica mentio, opportunè hic dicitur qualis vir & quantus is fue-
rit, quandoquidem & à *Personio* numerabatur inter eos quos dignos censeret
qui *Alano* in purpura succederent, & multis ante obitum annis Societatem
complexus, præter alia munera, seminario Anglorum de Vrbe diutissimè
præfuit, & rexit pacatissimè.

Natus in Comitatu Staffordiæ claritatem generis quam à progenitoribus
traxit per illustrem, omnis literaturæ genere reddidit illustriorem, virtute
verò atq; auitæ fidei propugnatione ornatissimā, Paris nobilitatis adleita Con-
iuge, cum familiam duceret susceptis liberis, non minorem Religionis quàm
rerum domesticarum curam gerens, *Campianum* & *Personium* cum primùm
in Insulam descendissent, amicè excepit, & fuit liberaliter. Inquisitum est
deinde acriter in eos qui heterodoxorum templa non frequentarent, pænis
propositis in absentes, specie quidem conformationis ad leges omnibus com-
munes, re autem vera ut frequentatione ista paulatim inflecterentur animi ad
opiniones à Catholica alienas, vel certè multè ex absentia corrogatis æra-
rium impleretur, Fitzherbertus inter primos eam fraudem impietatemq; de-
testatus, non ipse solum abstinuit, sed edidit rationes cur abstinendum
omnibus esset, nisi fidem debitamque Deo obedientiam in discrimen ve-
nire vellent.

Neque hac vna arte in Catholicos pugnatum est:
Suspiciones in vulgus seminatae consensionis cum Pontifice cæterisque Prin-
cipibus ad inuadendum regnum pacemque publicam perturbandam: Ita-
que præcipui quique aut carcere coercerentur, aut ad ædes suas restrin-
gebantur & ad pauca circum milliaria. Sua in istis fors Fitzherberto contigit
qui cum mitissimi esset ingenij, & constanter licet, ferret tamen dolenter
in perpetuo metu vexationeq; versari, empta libertate transnauiat & pri-
mùm in Gallijs sedit, quamdiu spes erat Regiæ Scotiæ, arcta detenta
in Anglia custodia, Regis Galliæ, & Ducis Guisij affinis auctoritate subleuan-
dæ: Illa per summam iniuriam, & coniuge necessària morte sublata, Guisij
etiam acerba cæde interfectis, migravit in Hispanias, atq; eius Regis in aula
multam præstitit operam ad Religionem in patria sustinendam, donec per-
tæsus seculi, & vitæ tranquillioris avidus, primùm Mediolanum cum duce Fe-
riæ, tum Romam concessit, & sacris initiatus, qua orando, qua scribendo
reliqua ætatem Deo & Ecclesiæ consecrauit: Nam cum sibi de statione pro-
uidisset non longe ab Anglorum Seminario disiuncta, ad illius domus Cam-

Thomas
Fitz Her-
bertus.

Garnetus
in sua de-
fensione.

1596. panam horas omnes moderabatur, surgendi, orandi, iucumbendi, Mensæ, studiorum, iam tum excludendarum nugarum tam diligens, vt fenestram in aduersam domû prospectantem nunquam sineret patere. Hic primum edidit latinè contra Machiaveli de hac thesi, *An sit uirtus in scelere?* doctum opus & piûm. Tum Anglicè eodem fere argumento iustis voluminibus duobus docuit Ciuem bonum, aut moderatorem vtilem esse posse Reip. neminem qui eius rationes cum vera Religione non coniungat; Ac deinde, *Que sit vera Religio*: vtraque multiplici auctoritate & solidis probationibus confirmans atque illustrans exemplis. Anno verò huius seculi decimo tertio palam susceptâ Societatis veste, præfuit deinde Missioni Bruxellis annis duobus, & in eius temporis controuersijs scripsit quæ Alegambe recenset; Tum Rector Seminarij de vrbe annis prope viginti duobus, licet vitare omnino non potuit (quantumuis benignus & commodus) inquietorum Adolescentum turbulentas machinationes, compescuit tamen, & paucorum dimissione paci consuluit cæterorum, atque ætatis annum octauû supra octogesimum in æternam transferendus requiem placidissimè quieuit, decimo septimo Augusti, Anno huius seculi quadragesimo. Viget in hanc diem memoria viri non apud solos Catholicos, sed & qui ab istis Religione dissentiant famam eius existimationemque recordatione conseruant, recoluntque sermone, & inter cætera antiquæ nobilitate familiae decora hunc vtrique locant. In cuius commendationem virtutis narratur, tam feruido frequenter caluisse pietatis sensu, vt familiari sermone Hymnum aliquem, vel Psalmi verbum explicans, tantis subito æstuarit ignibus, vt neque lachrymis singultibusque temperare, neque vocis sonum, aut corporis contremiscentis motum cohibere posset. Sed de istis ipsummet audire præstat postquam mandante Generale suos ipse sensus explicare coactus est. Sic igitur loquitur.

Eius pietatis sensus.

VIII. Ego *Thomas Fitzherberti* Anglus Annorum nunc sexaginta duorum, Filius Guilielmi Fitz herberti, & Elizabethæ Swinerton, mandante Sancta obedientia respondeo quæstionibus mihi propositis in ordine ad vocationem meam ad Societatem Iesu.

Primum; quod ad deuotiones particulares attinet (omissis ordinarijs) præcipua pietate per gratiam Dei colui semper Beatissimâ Virginem; vnde cum annos circiter viginti numerarem, voui recitare quotidie eius officium: addidi deinde alias obligatiões, non modò ieiunandi in omnibus eius vigilijs, sed in ijs abstinendi quoque ab ouis, pisce, & lactinijs quibuscunque: recitare etiam singulis diebus vnâ coronam, Sabbathinis vero duas, tum etiam cõfiteri & communicare & recitare Rosarium integrum in eius festis, vel per octauam; denique ieiunare diebus Sabbathinis, cum domi meæ me esse contingeret.

Anno octogesimo octauo (vixore iam mortua) post factam Confessionem generalem apud Patrem quendam Societatis, in festo Annuntiationis voui in honorem Virginis Castitatem: Et anno sexcentesimo primo cum essem

in

in Hispania in Festo Natiuitatis eiusdem voui Sacerdotio initiari, quò maius 1596.
Deo & Sanctissimæ Matri præstare possem obsequium : atque ea propter an-
no sequenti in Festo Purificationis, hic Romæ, habitum indui Sacerdotalem,
suique Sacerdotio initiatus in peruigilio Annuntiationis eiusdem anni, &
cecini Missam primam in ipso Festo. Voui præterea legere quotidie officium
de Spiritu sancto, & alias preces in honorem Sanctissimæ Trinitatis &
Patronorum, & ieiunare diebus Mercurij & veneris quando apud me essem.

Ad Religionem in genere præcipuè me mouit consideratio quod omnes
Christiani tenentur ad perfectam sui abnegationem, ad quam cum multo
facilius perueniatur in statu Religioso quam in seculari decreui eum statum
amplecti. In particulari verò videbatur mihi Institutum Societatis *Iesu* &
magis necessarium, & magis hoc tempore vtile Ecclesiæ Dei, quandoquidem
Actiuam cum Contemplatiua vita perfectissimè iungens habeat profi-
ne proprio propagationem fidei Catholicæ & salutem proximorum, atque
adeo ad Angliæ conuersionem præ alijs esset idoneum; unde Anno millesimo
600. in Sancta Maria Maiore atque in Festo Assumptionis gloriosissimæ Vir-
ginis voui viuere & mori in Societate *Iesu*, mox Reuerendus Pater *Claudius*
Aquaiua Generalis dignaretur me admittere, cuius voti hoc est exemplar.
Consilium gratia Dei & auxilio Spiritus Sancti, per merita Passionis seruatoris
nostri *Iesu Christi*, & intercessionem Beatissimæ Virginis *Mariae*, Sancti An-
geli mei Custodis, Beati *Ignatii* & omnium Sanctorum, Promitto, & Voueo
omnipotenti Deo, me humiliter & enixè à Reuerendissimo Patre Generale
Societatis *Iesu* petitulum vt me in eandem Societatem cooprare dignetur, &
quandocunque visum ei fuerit me ad probationem faciendam admittere, me
statim Nouitiatum ingressurum habitumque Societatis sumpturum, & dein-
ceps Regulas atque instituta eiusdem seruaturum quamdiu vixero, Atque in-
terim promitto ac voueo me obtemperaturum suæ Paternitati Reueren-
dissimæ, ijsque omnibus quorum curæ & regimini me comiserit, nec non
& omnibus alijs eiusdem Societatis Generalibus, & Superioribus. Ita vt intel-
ligendum sit me nunc penitus renunciare voluntati meæ, ac illam, meque to-
tum in perpetuum dedere, & subdere Reuerendissimo Patri Generali nunc
existenti, cæterisque Generalibus successoribus Societatis *Iesu* quoad moriar.
In cuius rei testimonium hæc scripsi manu propria, & subscripsi. Romæ. 15,
Augusti in Festo Assumptionis Beatissimæ Virginis *Mariae*. 1606. *Thomas*
Fitzherbert. In Festo vero Natiuitatis eius fui ab eo admissus à prandio in eius
cubiculo, præsentis Patre *Perfenio*. Cum verò existimaretur vtilius fore ad
Dei gloriam & obsequium Societatis vt neque irem ad Nouitiatum, neque
ad aliquod tempus mutarè habitum, datus est mihi Superior *Pater Thomas*
Odoenus tunc temporis Minister Seminarij Anglorum, coram quo emisi dein-
de tria vota Societatis, & renuntiâs omnibus quæ habebam conatus sum om-
nes Societatis Regulas obseruare quantum poteram extra Collegia vel do-
mos eiusdem, tempora videlicet orationis, examinum, lectionis, renouatio-

1596.

num, & reddendæ rationis Conscientiæ; singulis etiam mensibus legebam Regulas, & Epistolas omnes quas vel scribebam ipse, vel recipiebam, ostendi Superiori meo, neque obolum expendebam sine particulari, aut generali eius licentia, vt idem Pater testari potest qui iam est eius Seminarij Rector.

Cum vero de gratijs etiam particularibus respondendum mihi sit, Agnosce varias à Diuina bonitate mihi indignissimo & grauiissimo peccatori esse comunicatas, etiamsi aliud non meruerim præter Infernum; Et primum quod quanquam natus sub Rege hæretico Edwardo sexto Anno millesimo quingentesimo secundo, quando nullacrat publica professio Religionis Catholicæ in Anglia, habui, ex peculiari Dei prouidentia & misericordia, Parentem vtrumque Catholicum, & fui Baptizatus cum omnibus ceremonijs Sanctæ Ecclesiæ, & & educatus Catholicè. Et memini cum puer essem quinque vel sex annorum habuisse me lumen & donum fidei; quoniam solebam stans aspicere Cælum, & cogitare de Deo, atque in primis de eius æternitate, & quod fuisset semper sine principio, conabarque multum intelligere quomodo hoc esse posset, & licet non capiebam, credebam tamen multa cum admiratione. Videor etiam habuisse expressam fidem Resurrectionis licet conceptu infantili inuolutam: quoniam anno millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo, qui fuit sextus ætatis, cum familiaris quidam meus mihi primum nararet mortuum esse parentem meum, & expectaret quid essem responsurus, diu hæsi tacitus, quasi aliquid meditans, quod cum ille animaduertens, rogaret quale esset, respondi, dolere me de mortuo parente, quia quando esset resuscitandus in die Iudicij, appareret exesus à vermibus, & plenus foraminibus. Reduxit mihi hoc in mentem idem ipse amicus postea, & videtur mihi aliqua semper hæsisse eius dicti memoria.

Semina præterea aliarum virtutum inuenit Deus in ipsa pueritia, licet defectu discretionis, & ex multa malitia naturæ meæ, non tulerunt fructum debitum. Nam cum nonum vel decimum ætatis annum attigissem magno desiderio capiebar faciendi elemosynas, & cum aliud non suppeteret, de cibis domesticis clam surreptis abscondebam quod deinde distribuere pauperibus. Ieiunabam etiam aliquando indiscretè cum non haberem patrem spiritualem qui me dirigeret: nam annos numerans non plus duodecim tribus postremis diebus quadragesimæ indixi mihi ieiunium in pane solo & paucis fructibus. Cumque multa intellexissem de Patribus Societatis & eorum instituto, valde erga illos afficiebar, & erga quoscunque illis addictos: magnoque in illa ætate concepto desiderio Martyrij sæpius Deum precabar vt mihi eam faceret gratiâ. Crescente vero cum ætate lumine fidei, creuit (Deo benigne donante) zelus erga fidem Catholicam, & odium hæresis, neque conuersabar libenter cum hæreticis aut interfui eorum concionibus. Qua in re non possum omittere beneficium à Deo mihi præstitum. Nam cum sexdecim annorum iuuenis studerem in vniuersitate Oxoniensi superuenit ex curiositate tentatio audiendi hæreticam concionem: Nolui tamen sine consilio consensuque illius quo tunc temporis utebar ad Sacramentum Confessionis, erat autem is Sacerdos senex non multum doctus

doctus, qui latebat Oxonij propter persecutionem) petenti eius sententiam ^{1596.} respondit posse me sine peccato interesse modò non animo discendi, sed audiendi tantum (Et sane illis temporibus paucissimi Catholici abstinebant à concionibus, etiamsi nollent interesse precibus) Audita igitur sententia Confessarij, egressus sum quodam die vt audirem insignem quendam Concionatorem qui iam conscenderat cathedram antequam peruenirem: confestim verò vt intuli pedem in templum, inuasit me horror tam vehemens vt nullo modo potuerim ibi manere; itaque proripui me, verbo nullo audito præter nomen Christi *Iesu*: Atque ex illo tempore palam omnibus professus sum me esse Catholicum, & vbiuis contra Ministros & alios hæreticos defendebam Religionem Catholicam, confirmabamque Catholicos. Vnde etiam duobus annis coactus sum latere, & comprehensus sustinui carcerem magna cum mea consolatione. Quo verò tempore Patres *Campianus* & *Personius* venerunt in Angliam, illis me adiunxi & quo modo potui ministraui, donec crescente in me persecutione statui migrare, & viuere exul quamdiu hæresis dominaretur.

Agnosco etiam summam Dei gratiam & bonitatem quod nunquam permiserit me hæere in peccato aliquo mortali ad viginti quatuor horas quantum recordor, licet iuuenis læpissimè illum offenderem mortaliter; ingratus & indignissimus tanta misericordia.

Sæpius etiam iam inde à pueritia excitauit in me diuina Majestas sensus & affectus spirituales vehemètes magna cum animi mei commotione. Nam decennis puer suggerente matre vt pararem me ad sacrosanctam Communionem, cum egressus fuisset in agrum & cogitarem magnitudinem Mysterij, rogaremque Deum vt me tanto beneficio faceret dignum, tam magna subito obruit mentem consolatio vt in abundantes lachrymas prorumperem; durauitque is motus aliquanto tempore, magnoque cum fructu (vti spero) confessus sum & communicauit; atque exinde in hoc vsque tempus multa similia mihi acciderunt in Anglia, Gallia, & Hispania; præsertim post factum votum Castitatis. Atq; (vt alia omitam) in Hispania per aliquot dies oblata est mihi representatio Christi Domini Crucifixi tantopere impressa memoriæ vt semper occurreret nisi cum dormirem: quam gratiam perdiidi mea culpa, quoniam ingratus non æstimauit illam vt merebatur, neque studui conseruare.

Alias dum legerem vitam Sancti Benedicti à Sancto Gregorio conscriptam, resolutus in lachrymas magnam noctis partem ingentem sensi consolationem & dulcedinem donec somnus me opprimeret. Postquam verò admissus fui in Societatem multo frequentius, multoque copiosius huiusmodi fructus sum visitationibus, visusque sum mihi quandoque totus ardere amore diuino; & quadam nocte orans in lecto cum non possem dormire, visum est mihi quasi quoddam flumen seu dicam torrens quidam irruere in cor me-

1396. um, impleus me inenarrabili dulcedine, certumque faciens diuinæ præsentia in anima mea, vnde exæpi laudare Deum magno cum iubilo, & copiosis lachrymis, frequenter etiam repetens *Bene uenerit Dominus meus, Bene uenerit Dominus meus*, & gratias agens de tam dulci uisitatione.

Aliàs etiam dum in nocte Natiuitatis Domini canerem sacrum in Collegio Anglorum, & ministrarem Sacrosanctam Eucharistiam studiosis, tanta superuenit consolatio tantulque lachrymarum impetus ut neque possem progredi in communicando, neque canere quod supererat sacri, quamuis multum & sæpe conarer: unde multum dolens & confusus quod hoc mihi publicè accidisset, rogavi Deum ut tolleret illam uehementiam, non fuit tamen mihi possibile canere, & vix secreto legere quod reliquum erat præ abundantia lachrymarum & singultuum: durauitq; ad duos vel tres dies illa sancta lætitia & consolatio. Ex quo uidere est quanta fuerit Dei benignitas & misericordia in me miserum & ingratum peccatorem.

Denique singularissimam gratiam mihi fecit Deus ponendo me in protectione Beatissimæ Matris suæ toto vitæ meæ curru ac præcipuè in eius festis, camque expertus sum in multis magnisque necessitatibus spiritualibus & temporalibus, ut etiam in obseruatione voti Castitatis quod in honorem illius uoui; Atque in calumnia quadam grauissima & falso testimonio in Belgio aduertum me lato ex quo de vita periclitabar: In multis etiam periculis in mari & terra, in quibus manifestum sensi auxilium Sanctissimæ Matris, ut merito dicere possim id quod Beatus meus Pater *Ignatius* solebat ex profundissima humilitate de se dicere, Quod duæ hæ res non possent simul in alio homine inueniri, recepisse uidelicet à Deo tantas tamque excellentes gratias, & tam ingratum nihilominus fuisse erga diuinam suam Majestatem.

Quod uerò attinet ad ultimum quod quaeritur, respondeo me tantam consolationem & ædificationem percipere in omnibus quæ video in praxi Instituti Societatis ut magnam spem habeam per media in illa disposita peruenire ad finem quem ambio salutis meæ & proximorum. Laudetur semper *Iesus Christus* Dominus noster & eius Sanctissima & dulcissima Mater. Hæc de se *Fitzherbertus*. Cuius in ultima ætate lucrandarum Indulgentiarum studium curaque hoc monumento commendatur. "Cum ego Thomas Fitzherbertus Societatis *Iesu* Sacerdos, octoginta septem annos natus assiduis laborem infirmitatibus, iisdemque adeo grauibus ut expectem quoti die donec ueniat immutatio mea, atque interim tamen publicis & communibus Ecclesiæ necessitatibus pro virili mea parte contribuere cupiam, offero Domino nostro *Iesu Christo*, in vnione Sacratissimæ Passionis ipsius omnes illos corporales dolores, ceteraque ægritudinis meæ molestias quas patior & passurus sum usque ad horam mortis meæ, pro Ecclesiæ pace & fidei Catholicæ propagatione ad intentionem Sanctissimi Domini nostri Urbani VIII. iuxta Bullam Iubilei à San-

à Sanctitate sua nuper editam. Et cum præ mea debilitate alias corporales pœnitentias subire nequeam, Rosarium Beatissimæ Virginis *Mariæ* vnâ cum septem Psalmis pœnitentialibus & Litanij, singulis diebus (diuina me adiuuante gratia) per totum hoc tempus quadragesimale recitare decreui, modò vite viresque mihi suppetant, quod iudicio Confessoris mei relinquo. Redeamus nunc ad *Personium*.

IX Domestica disciplina Seminariorum mittendorumque in Angliam Sacerdotum cura immediatis Superioribus incumberebat, *Personio* tamen ab eorundem origine commendata fuerat vniuersalis quædam inspectio, tum volente *Aquauina*, tum Pontifice assentiente, vt cuius industria tam magnum subsidium peritura Angliæ fuerat comparatum eius sollicitudine foueretur perficereturque. Conatus vero plurium annorum felici successu, ac Religionis in ea imula non leui incremento comprobatus mentem *Claudio* iniecit, vt cum Rectoris Seminarij de vrbe officio in eum collato, in reliqua etiam autoritatem illi confirmaret sub nomine *Præfeti Missionis Anglicanæ*: Quæ Præfectura Societate ipsam præcipue eiusq. subditos in Seminarijs & in Anglia commorantes, & per varia Collegia dispersos Anglos spectaret, ab illis autem ad cæteros ad Seminaria pertinentes, aut in Anglia laborantes, quantum commode fieri posset, deriuaretur. Et anno quidem nonagesimo inchoata primum est illa administratio institutis Seminarijs Vallisoletano & Hispalensi; sexto verò post anno in eam formam est redacta quæ vsque ad nouæ Prouinciæ in Anglia erectæ initia annis prope triginta durauit floruitque; excogitatis regulis quibus Præfectus Romæ & per Hispanias & Belgium vice Præfeti inter se, & cum Prouincialibus cæterisque Superioribus ad tam præclaræ missionis bonum promouendum iunctis operis conuenirent. Quarum exemplar Regularum Anno sexcentesimo sexto confirmatarum hic adnectere operæ pretium visum est, vt quâ animorum coniunctione, quaque prudentiâ res tanta tam multis annis est administrata, posteritati commendetur.

Officium & Regulæ Præfeti Missionum, tam pro Missionis Societatis dirigenda, quàm pro Seminarijs Anglicanis, quæ Societatis regimini subsunt iuuandis.

Claudius *Aquauina* Societatis Iesu Præpositus Generalis vniuersis Prouincialibus, Rectoribus, alijsque eiusdem Societatis Superioribus, & Religiosis, qui Anglicanæ Missionis iuuandæ occasionem habent, salutem in eo qui est vera salus.

Cum Anglicana Persecutio, præter hominum expectationem, ex diuina permissione, ad maiorem probationem & consummationem eorum qui sunt saluandi, prorogata sit; & sancta sedes Apostolica omnibus vijs & modis prouidendum censeat ne Sacerdotum Missiones deficiant; neue Catholici in tantis periculis positi Sacramentorum beneficio, alijsque Ecclesiasticis

1596.

rum ministeriis destituantur; nobis visum est pro ea parte sollicitudinis quæ Societati commendata est, quæ antea pro Seminariis ac Missionibus nostræ curæ subiectis ritè administrandis seruanda commendaueramus, hæc eadem nunc recognita, Prouincialibus, ac Rectoribus, cæterisque Societatis nostræ Religiosis plurimum in Domino commendare.

In quo quidem hunc præcipuè scopum nobis propositum habemus vt missio hæc (in se satis ardua, nullisque vel exiguis humanis fundamentis nixa, partim domesticis suorum persecutionibus, partim externis difficultatibus ac necessitatibus agitata) aliqua saltem ratione, quantum per nos fieri possit, stabiliatur; atq; ea eiusdem portio quæ ante multos annos non sine fructu & nunc iterù diuina, & sedis Apostolicæ ordinatione Societatis nostræ Caritati (ad maiore Dei gloriam) est commissa, ipsius fauore & auxilio (quantum sine Prouinciarum incommodo liceat) ad finem sibi constitutum promoueat.

Quare cum missio hæc Anglicana ad instar Prouinciæ cuiusdam gubernanda sit, & propter præsentem persecutionem in diuersis Societatis nostræ Prouincijs dispersa, non possit ab vno aliquo Præposito Prouinciali omnino administrari, multaque occurrant in dies in Seminarijs Anglicanis Societatis nostræ regimini commissis præstanda, quæ à Prouincialibus & Rectoribus (cum eiusdem Nationis non sint) facile sciri, aut commodè, & suo tempore præstari non possunt, (Eiusmodi sunt, Iuuenum idoneorum ex Anglia euocatio, & eorundem, cum venerint, cognitio, & per Seminaria debita distributio, vel ab vno Seminario in aliud sanitatis aut studiorum causa commutatio, vel etiam dimissio, viaticorum limitatio vel dispensatio, missionum directio, mittendorumque institutio, aliaque plurima, quæ vt ritè ad Dei gloriam, Angliæ quæ maiorem vtilitatem fiant, particularem rerum Anglicanarum notitiam atque sollicitudinem requirunt) ideo præter eam curam atque Caritatem quam dicti Præpositi Prouinciales atque Seminariorum Rectores Anglicano operi promouendo adhibent, adiungendum etiam Patrem quendam Societatis nostræ, ex eadem Natione Anglicana, ad partem sollicitudinis atque laboris duximus; ipsique ad meliorem Missionum ac Seminariorum administrationem (sicut in alijs Prouincijs immediatis Superioribus pro eisdem benè gubernandis concedere solemus) vices nostras comittere, ex quo tam Prouinciales quàm Rectores, non solum lumen, sed auxilium quoque atque leuamen, multis in rebus accipient; eique sequentes Regulas, directionis causa, præscripsimus.

Primo itaque ad hunc Patrem (qui Missionum Præfectus nominari poterit) præcipuè pertinebit curare vt Iuuenes idonei ad Seminariorum institutionem ex Anglia, alijsque locis vicinis, suis temporibus euocentur, quò Seminarijs iustus Alumnorum numerus non desit, non obstante temporum difficultate, aut hæreticorum contrario conatu.

Hoc autem vt efficacius præstet, nosse debet vias modosque quibus ante ipsum vsi sunt alij ad iuuenes Catholicos euocandos, certasque personas quibus

quibus tuto fidere possit notas habebit, tum in Anglia, tum etiam in Scotia, 1596.
Hybernia, & Belgio, quarum ad hoc operâ secreto utetur.

Aduentantes vtiò quoscunque iuvenes, siue à se vocatos, siue alia quacun- que ratione accesserint, curabit siue per se, siue per alium Sacerdotem Anglîam Societatis nostrâ (ne fraus vlla, aut fictio lateat) diligenter exami- nari, iuxta formam hac de re præscriptam; idoneosque inuentos (adhibito Re- ctoris, & consultorum iudicio) admittendos curabit, eosdemque cum opus fuerit, eadem ratione amouere poterit, obseruatis ijs quæ alibi de modo admittendi præscripta etiam sunt, & in Seminariis habentur; neque vllus Scholasticus qui receptus fuerit in vllò Seminario, transibit ad aliud, neque in eo recipietur, nisi patentes literas Præfecti habuerit.

Diligenter studebit conseruare vnionem & amorem inter Seminaria, om- nique dissensionis, ac æmulationis, quantum in se fuerit, anlas maturè præ- scindet; æquum & indifferentem se præbebit in Alumnis dispartendis, ceteris- que rebus distribuendis, quæ vel ad honorem Collegij, vel commodum cu- iusque Seminarij pertineant. Quod vero attinet ad cursûs siue Artium siue Theologiæ, siue casuum conscientiæ incipiendos, ac numerum qualitatemque Alumnorum illis applicandorum in quolibet Seminario, ad Præfecti arbitrium iudiciumque; adhibito Reitoris ac Consultorum iudicio, nos remittimus. Quod si aliquando Rectores (vt fit) de viaticis perloquendis, vel de Alumnis inter se permutandis discrepent, ipse controuersiam cum amore dirimat, & intelligat hanc præcipuam esse officij sui partem, vt omnes difficultates quæ vel inter differentes nationes, vel domesticos, vel Alumnos, vel ipsos etiam Rectores oriri possunt, prudenter componat, admonito semper Prouinciali cum ali- quid maioris momenti acciderit.

Hic Missionum Præfectus à Præposito Generali assignabitur, cui in iis quæ ad vniuersale bonum Seminariorum, Angliæque reductionem spectant, immediatè subesse oportebit, cum ad nullum ea certum Prouincialem perti- neant, neque ipse Præfectus certo aliquo in loco moram semper facere possit; si in Hispaniis est, aliquando Vallisoleti, aliquando Hispali, aliquando etiam in Curia Regia, pro negotiorum necessitate versandum erit. Dum tamen in aliqua Prouincia versabitur, Prouinciali eiusdem in omnibus quæ ad perso- nam propriam, moreque, & ad ordinarium regimen disciplinamque Socie- tatis pertinent suberit. Præcipua etiam negotia cum ipso communicabit, vt postea dicetur; ita tamen vt per eum impediri non possit in iis quæ ad officium suum pertinent, neque in aliis occupari, nisi prius consulto Præposito Generali.

Reitoribus verò Seminariorum, dum apud eos morabitur, licet subie- ctus non sit, omnem tamen Reuerentiam eis debitam exhibebit, primum lo- cum dabit, ipse secundum in Seminarijs habeat, & vtriusque Seminarij in- digena censetur. Regimen tamen Reitorum, aut gubernationem ordina- riam nullo modo impediet; sed si aliquid momenti in Seminario emen- dandum videatur, priuatim cum Rectore, vel Prouinciali tractet; quod eâ

1596. I prudentiâ & moderatione faciet, vt auctoritatem Rectoris apud Alumnos, vel apud domesticos, vel etiam externos, non imminuat; & querelis quidem domesticis (si quæ oriantur) non sè facile commisceat, sed ad Rectorem eas ordinariè remittat: Iple vero vniuersalioribus Seminariorum commodis præcipuè insistat, & Rectores adiuuet, tum in pace Collegij conseruanda, disciplinaque & virtute, studijque Alumnorum promouendis, tum etiam (vel maximè) in rebus temporalibus procurandis & negotijs expediendis, Missionibus faciendis, vt dictum est.

Has ipsas ob causas Rectores etiam libenter eum apud se in Seminarijs habebunt, quamdiu apud eos morari poterit, magnaque amoris significatione in omnibus tractabunt, consiliaque sua confidenter cum eo communicabunt, siue præsentè, siue absente, neque facillè quidquam quod maioris momenti sit, ipso inconulto, aut contra ipsius iudicium, vel ipsi vel Prouinciales facient in rebus Seminariorum & Alumnorum, nisi habito prius ad illud Præpositi Generalis consensu; præsertim in contractibus aut ædificijs faciendis, aut si quid mutandum, aut innouandum maioris momenti videatur eorum quæ antea facta, instituta, aut recepta in Seminarijs sunt, aut si aliquid de nouo inducendum; quod parè quidem, & non nisi prius auditis Seminarij Consultoribus, ipsoque Præfecto Missionum assentiente faciendum erit; ad incommoda plurima quæ mutationes frequentes consequi solent euitanda.

In rebus autem temporalibus quæ ad Seminaria pertinent, & quas Præfectus maximè curare debet, Rectores præter eam rationem, quam semel quouis anno Prouincialibus reddere solent, efficere etiam debent vt sæpius cum Præfecto Missionum statum Collegiorum fidenter communicent, acceptiq; & expensæ (quoties ipsi videbitur) rationes ei significant vel explicant; quò maturius eorum necessitatibus, quantum in ipso fuerit, opem afferre possit. In sumptibus etiam faciendis vel moderandis libenter eius iudicium audient, & sequentur: Quod si non fecerint, ipse Prouincialem admonebit, quo remedium efficax adhibeatur.

Cum tam Seminariorum, quàm totius causæ Anglicanæ sustentandæ firmamentum Regio fauore præcipuè nitatur, eiusque rei gratia sæpius ad Aulam recurrentu sit, videbit Præfectus Missionum si vel ipse vel tuo nomine Procurator aliquis pro Natione Anglicana, per Generalem Societatis approbatus, apud Curiam tam in Hispania, quàm in Belgio residere debeat. Is autem ommissis, quantum fieri potest, particularium hominum negotijs, (quanquam etiam eorum necessitatibus caritas aliquando negari non debet) communia tractet, quæ ad totius causæ Catholicæ, & Seminariorum præcipuè, vtilitatem spectent, eaque cum Prouinciali, dum aderit, quantum ei licebit & rerum ipsarum conditio postulauerit, communicabit, eiusque iudicium in exequendis, quoad poterit, sequetur.

Expensæ vero quas Procurator, vel ipse etiam Præfectus necessario facient,
tum

tum pro se, tum etiam pro literis quæ ex varijs locis deferuntur, cum ad commune bonum Seminariorum pertineant, sumptus etiam itinerum quæ Seminariorum causa facturus est Præfectus Missionum, ipsius distribuendi erunt iudicio in Seminaria, si aliunde non suppetat; curabit tamen ut quàm minimè fieri potest Seminaria hinc grauentur; & Rectores ex alia parte ad id quod iustum est & necessarium faciliè beneuoleque se accommodabunt, nec respicient solummodo bonum particulare cuiusque Seminarij, sed vniuersale potius totius causæ Catholicæ quam tuentur, & ad quod sunt instituta Seminaria.

Mutatio Alumnorum de vno Seminario ad aliud ob rationes studiorum, aut valetudinis aliaue de causa ad hunc ipsum Præfectum Missionum pertinebit, sicutis Rectoribus & consultoribus Seminariorum, quando opus fuerit. Quod idem de Anglis Societatis intelligitur qui in Seminarijs viuunt, consultis prius Prouincialibus Prouinciarum è quibus euocantur, & ad quas destinantur. Et quia Seminarium Anglorum Audomarense quod est in Belgio, institutionis suæ propositio Hispanicis subordinatum intelligitur, hanc ipsam facultatem & assistentiam habeat Præfectus Missionum in illud etiam Seminarium Audomarense, vicièque suus absens alicui Sacerdoti Anglo Societatis nostræ (Præpositi Generalis approbatione) committere poterit, qui in omnibus se habeat cum Rectore Audomarensi, & Rector cum eo, ut hic supra explicatum est; Præfectoque Missionum qui in Hispanijs vel alibi fuerit, rationem reddet frequenter, de rebus quæ ad illud Seminarium pertinent, & iste de omnibus ad Præpositum Generalem, ut sic maiori vnione & robore causa Religionis Catholicæ per Seminaria promoueat. Atque hæc eadem quæ de vice-Præfectis in Hispania & Belgio commorantibus dicta sunt, erunt in omnibus etiam intelligenda de Superiore nostrorum in Anglia, & de Rectore & Superiore, aut Magistro Nonitorum, domulque probationis, in Belgio commorantibus, ut per omnia eadem vbi que subordinatio teneatur.

Hac etiam de causa licebit Præfecto ex eleemosynis quas ipse procurauerit, vel alijs nonnullis aliquando in Anglos Catholicos qui transferint (si egenes sint) distribuere, prout in Conscientia videbitur ei expedire; Et quando eleemosynæ extraordinariæ non se obtulerint, poterit ex ordinarijs Seminariorum redditibus aliquid excerpere, sicut etiam pro viaticis Patrum Societatis qui mittuntur in Angliam, vel euocantur ex Flandria, Italia, alijsque locis, cum hæc omnia ad commune causæ Catholicæ tuendæ bonum pertineant, atque ad hos ipsos vsus generales poterit nonnullas pecunias aliquando etiam deputare, vel apud se retinere, aut suo iudicio distribuere, præsertim earum eleemosynarum quæ suo arbitrio ab largientibus permittuntur.

Ex Seminario Audomarensi, cum ei videbitur, euocabit Alumnos quos iudicauerit idoneos ad Seminaria Hispaniæ, neque reclamabunt ij qui Audomari præfunt, neque aliò iuuenes amandabunt sine Præfecti ipsius expressa

1396.

voluntate, eo quod hæc fuerit Regis Catholici in fundando Seminario Audomarenſi, eorumque qui negotium ſolicitarunt ac promouerunt intentio præcipua vt in illo Seminario Seminariis Hiſpanicis ſoboles idonea pararetur, quæ ſuis temporibus in Hiſpaniam mitteretur. Quoad viatica quæ ad iter Hiſpanicum erunt neceſſaria Præfectus ſtatuet quid quantumque Seminario Audomarenſi, ex quo egrediuntur, quidue aliis Seminariis, ad quæ ſcholares proficiuntur, erit imponendum.

Ad maiorem autem Nationum diuerſarum vniõnem, notiſſamque tum rerum tum perſonarum, & vt maiori luce, ſuauiſſime, & amore procedatur cum Alumnis, curabit Præfectus Miſſionum, quantum fieri poteſt, vt Sacerdotes aliqui Societatis ex gente Anglicana, qui boni exempli probatæque virtutis ſunt, in quolibet Seminario collocentur, vt paratiores inde ad Miſſiones Anglicanas exeant; quod vt commodius & ſuo tempore fiat, aget Præfectus opportunè cum Præſposito Generali de perſonis quæ maximè ei videbuntur idoneæ. Ad infirmorum etiam curam, aliaque ſimilia Seminariorum miniſteria, in quibus Societatis caritas cum Alumnis exercenda eſt, ſi qui eiufdem Nationis Anglicanæ Coadiutores Societatis idonei, probatæque virtutis fuerint in Prouincijs, qui linguam, mores, & neceſſitates Alumnorum intelligant, ipſiſque benignè ac ſolicite proſpecturi cenſeantur, inter ceteros Coadiutores qui Seminariorum res temporales tractant, ad ipſa Seminariorum ſunt vocandi; nuſquam enim Deo & Societati magis ſeruire, neque vtilius operam ſuam præſtare poterunt; Aget igitur cum Præſposito Prouinciali Prouinciæ vbi ſitum eſt Seminarium hiſ de rebus, id eſt, de ſubditis aptis procurandis; qui eum libenter audiet benignèque ac maturè proſpiciet Seminariorum neceſſitatibus, cum plurimum referat, tum ad diuinam gloriam, tum ad honorem & æſtimationem Societatis vt Seminariorum rectè, & per homines idoneos adminiſtrantur.

Cum Reſidentia Sacerdotum Anglorum apud Ciuitates Lucarenſem & Viſſiponenſem in Bætica & Luſitania, hiſ annis inſtituta, ad Miſſiones Anglicanas valde ſunt neceſſaria atque etiam opportuna, neque vlli tamen ex Seminarijs Hiſpanicis ſubſint, ſed omnium Miſſionibus inſeruiant, ad Præfectum Miſſionum pertinebit eiſdem proſpicere, & de Sacerdotibus idoneis maturè provide- re, eoſdemque iterum amouere, & ad Miſſiones deſtinare, vel ad Seminariorum reuocare, cum opus fuerit, prout ad maiorem Dei gloriam, ipſorumque vtilitatem expedire iudicabit.

Eiuſmodi autem Miſſionum Præfectus, tum Alumnorum, dum ſub noſtra cura ſunt, tum Religioſorum Societatis Nationis Anglicanæ, qui huic Miſſioni deſtinati iam fuerint, & in Prouinciæ huic rebus tractandis, & adminiſtrandis, ſiue in Anglia, ſiue extra Angliam in Seminarijs, Reſidentijs, vel alibi quocun- que modo, in rebus eiufdem Miſſionis occupantur, Superior cenſebitur, ipſiſque concedere poterit ea omnia quæ ſedis Apoſtolicæ auctoritate nobis conceſſa, immediatis aliarum Prouinciarum Præſpositis ac Superioribus ad-
miniſtranda

ministranda & dispensanda commisimus: Ita tamen vt Rectoribus etiam & Præpositis Prouincialibus earum Prouinciarum vbi extra Angliam victuri sunt, in cæteris quæ ad communem disciplinam spectant subijciantur.

Quæ vero in his regulis Præfecto missionum pro bona earundem ac Seminariorum administratione committenda & concedenda duximus, hæc eadem intelligantur ordinata & concessa eis qui (nostra vel successorum nostrorum auctoritate & mandato) dictarum Missionum immediatam curam ac sollicitudinem, nostrasque ac dicti Præfecti vices gesserint in Prouincijs in quibus ipsemet Præfectus adesse non poterit, cum subordinatione tamen ad Præfectum in his quæ ad huiusmodi Missiones & Seminaria spectant, iuxta instructiones particulares hac ipsa de re à nobis vnà cum hisce regulis datas: Quas Præfectus vicissim obseruabit cum subordinatis, omni confidentia ipsorum consilio & per ipsos tractando, & executioni mandando quæ in Prouincijs circa Missiones & Seminaria agenda sunt, ipsorumque bonam opinionem conseruando tum apud externos, tum apud nostros, maximè verò ipsis subditos, vt sic vndique maiori lumine, ordine, & vnione procedatur. Omnes vero, tum ipse Præfectus, tum qui in Prouincijs eius vices gerunt, in his quæ ad ipsorum personas, mores, & ad ordinariam disciplinam Societatis spectant, vt superius dictum est, Præpositis Prouincialibus subiecti erunt.

Initio autem cuiusque Anni mittent Rectores ad Vice-Præfectos Catalogos omnium Scholarium cuiusque Seminarij & eorum qui sunt nostræ Societatis nationis Anglicanæ in ipsidem Seminario, cum notis ætatis, classis, studiorum, talentorum ac conditionis, more Societatis, & ipsi, adhibito suo iudicio, si quid obseruandum fuerit, eosdem mittent ad Præfectum: Breuem etiam summam status tam temporalis quàm spiritualis cuiusque Seminarij ad eundem perscribant, eaque omnia folijs separatis, vt libro qui de vnoquoque Collegio hic asseruabitur, inseri possint, & notitia inde peti quado opuserit. Quot etiam Scholaribus indigebunt in quolibet Seminario, quotque habeant Sacerdotes paratos vt mittantur in Angliam, nomina etiam eorum, qualitates, & talenta, folijs separatis scripta vt asseruentur, Fabricas vero neque ipsi instituunt, neque Rectores instituere (præsertim ex Collegiorum sumptibus) neque contractus maioris momenti inire (maximè si es alienum contrahendum, vel bona Seminariorum oppigneranda sint) nisi consulto prius Præfecto sinant. Scribant præterea Rectores, ac reliqui Patres, præsertim Nationis Anglicanæ, Latine initio cuiusque Anni ad eundem Præfectum Missionum (præter ea quæ Rectores & consultores Collegiorum ad nos scribere tenentur) breuem relationem eorum quæ præcipuè apud eos anno proximè elapso acciderunt, quæque ipsis videbuntur necessaria, vt nobis etiam, si opus fuerit, ostendantur. Atque hæc sunt quæ de his in præsentia admonenda atque ordinanda duximus; quæcunque vero à nobis prius circa hoc Præfecti officium, varijs temporibus ordinata sunt, his regulis expressa & declarata intelligantur: cætera tempus atque vltus docebit: Interim verò hæc tam Præfecto

1597. Missionum, ipsiſque qui eius vicem in Prouincijs gerunt, quàm Rectoribus atque Prouincialibus obseruanda commendamus, à quibus animari atque paternè iuari eos qui Missionis huius curam gerunt in tanto onere perferendo, ad Dei gloriam, cupimus, Seminarijſque & Catholicorum Anglorum caulæ, qui pro fidei Confessione tot & tanta pertulere, omnem à noſtris impendi caritatem quam poſſunt exoptamus. Datum Tiburi. Die 15. Maij Anno Domini 1606. *Claudius Aquauina.*

Regulæ ſeminariorū.

1. Tim. 4 8
2. Pct. 1. 7.

Typographia Audomari erecta

Liber triū Couerſionum Angliæ.

X. His præſidijs munitus *Personius* ſedulam nauabat operam Miſſioni promouendæ augendæque, præcipuo ſtudio paci conſeruandæ inuigilans, nè quâ turbulentorum hominum importunitate aut acerbitate animorum cōmunis caulæ amplificandæ deſiderium intepeſceret: Ac in primis impetrauit vt reſcripto Pontificio firmarentur cōmendarenturque Alumnorum diligētia Regulæ Seminariorū, addita penarū remiſſione ijs qui certos dies feſtos peculiari pietate venerarentur. Tum piarum libros meditationum uocationi ac inſtituto Seminariorum accommodatarum cuique ſtudioſorum cubiculo curauit attribui, quibus ſe cū primū ſurgerent exercerent. *Pietas* enim cū *ad omnia utilis fit*, ſecundum Apoſtolum, tum præſertim *amorem fraternitatis* parit & *in Deum Charitatem*, quemadmodū monet Petrus. Deinde vt *Barreto* Seminarij Duaceni Præſidi deſuncto ſubſtitueretur *Thomas VVorthingtonus*, homo Societati coniunctiſſimus, alijsque adiungerentur pacis amantes, ab diſſidijs uero factionibusque per-quàm alieni. Adderetur præterea è Societate vir grauis qui in Collegio Patrum diuerſans, quot hebdomadis adiret Seminarium illud, adoleſcentum conſeſſiones excepturus, & quâ hortatione, quâ conſilio diſſidia in primo conſeſſu ortu oppreſſurus.

Postremò, vt ſuæ gentis hominibus in promptu eſſet librorum copia, tum ad alendā pietatem, tum ad Hæreticorum deliria detegenda, comparatum Audomari prælum cum omni neceſſario inſtrumento, commiſit pio Sacerdoti *Ioanni VViſſono* (qui illi fuerat Romæ Amanuenſis) vt quos accepiſſet libros in lucem ederet. Cautumque fuit more Prouinciarum Societatis vt Cenſores conſtituerentur qui ſcriptos primū uiderent, ſuumque de iis iudicium Romam perſcriberent; vt ueritas argumentis ſolidis elucidaretur, abſtineretur diſtantijs, ac præcipuè ab omni rerum publicarum inconſulta tractatione, quâ Regum Magnatorumue animis exacerbatis Religio detrimentum pateretur. Primisque annis, cū huius temporis Hæreticorum peruerſitas, ex odio aduerſus ſedem Apoſtolicam trahens originem, nullum non moueret lapidem quo Romani Pontificis dignitatem peſſundaret & tolleret uenerationem; atque nè Romanis tantum debere uideretur Anglia quantum paſſim Catholici prædicabant, quidam inter ipſos ſcioli conarentur primam fidem in hanc Inſulam non Româ ſed ex Græcia deriuare; hæc fabula quàm eſſet inanis oſtendit *Personius*, contextâ historiâ Angliæ ter conuerſæ ad eos ritus quos ſemper Catholica Romana Eccleſia coluit, coletque ſemper, primū uidelicet ſub Apoſtolis Petro & Paulo; ſecundo, ſub Eleutherio Pontifice,

miſis

missis Roma Fugatio & Damiano ad Lucium Regem; Tertio sub Magno Gregorio destinatis Augustino & Sociis ad Ethelbertum; simulque demonstrat eandem fidem Ritusque eosdem propagatos usurpatosque ad hunc usque diem, neque Pelagianorum astutiâ, neque VVickedfistatum recentiorumque absurditatibus, neque persecutionum vllâ violentiâ aboleri potuisse; Errores denique si qui irruerunt, nullo nexu, nulla successione coaluisse, iunctaque deinde confutatione Calendarij seu indicis quem *Ioannes Foxius* pridem confecerat, vt suorum Hæreticorum contumaciam constantiæ Catholicorum Martyrum coæquaret, opus exegit absolutissimum, cui nemo aduersariorum quidquam reponere aulus est. Nullus fere abiit annus quo vel ab ipso conscriptus, vel ab alijs de ipsius sententia liber aliquis non prodierit, magno Catholicorum emolumento, heterodoxorum confusione & dolore. Et hæc quidem foris agebantur quò & volentium mentes sanari possent, & ab innoxijs impudentia mala remouerentur. In Anglia vero non minus strenuè à nostris deludatum est.

XI. *Personio* in Hilpanias cogitante anno post octogesimum octauo, destinatus in illam vineam fuerat cum *Odoardo Oldcorno Ioannes Gerardi*. Hic in comitatu Lancastrensi Catholicis ac Nobilibus ortus paruitibus, quindecim annorum puer studia inchoauerat Oxonij, sed cum Cœnæ Caluinisticæ particeps esse nollet in Paschate, relicta Academiâ, & domi aliquamdiu institutus, transmiserat in Gallias, Rhemisque multa de Societate *Iesu* audierat narrante quodam valetudinis causâ Româ dimisso; itaque concessit Lutetiam Parisiorum, tum de hac viuendi ratione plura vt disceret, tum vt Latinæ Linguae studio diligentiori Philosophica in Collegio Claromontano coniungeret. Primo statim anno morbo graui afflictus, vbi convaluit proficiscitur cum *Thoma Darbishier* (quo utebatur Directore) Rhotomagum ad *Personium*, aperitque ardens quo flagrabat Societatis ingrediendæ desiderium. *Personius* laudato pio adolescentis animo, suadet valetudini confirmandæ & rebus cum amicis componendis natiuum solum paulisper reuolat.

Paret: Anno euoluto cum rediret, quinque dierum passus iactationem, ventorum vi illatus Dorobernium, ductusque Londinum, Auunculo primum Hæretico, tum Episcopo Londinensi datur peruentendus; reque ad Senatum Regium delata (quod illi operam perderent) summo Tribuno militum traditur in custodiam. Anno altero octingentorum aureorum impositâ mulctâ liber nauigat & Romam contendit cum *Guilielmo Holto*, recenti ex Scotia, futuro Seminarij de vrbe Rectore; Huius, & *Personij* consilio (ad tempus prætermisso de Societate ineunda conatu) ad Sacerdotium celerrimè propter aduersum valetudini Cœlum se disponit, auditis quæ de Conscientia dirigenda traduntur quæstionibus.

Ioannis Gerardi initia
Hic est qui
in Belgio
Ioannes
Tomsonus
vocabatur.

In Angliâ
tendit Sa-
cerdos.

1597. Nè verò eorum esset inexpertus per quæ Societatis tyrones probantur, seruiebat per interualla in culina Seminarij, Xenodochia inuisibat, & humiliora alia, nonnullis adiunctis similis propositi socijs, obibat. Tum paulò antequam Classis Hispanica aduersus Angliam solueret, Cardinalis *Alani* auctoritatem secutus, *Claudio* etiam *Aquauina* consentiente, iter occupauit; ab hoc in Societatem admissus die altero post idus sextiles. Basileæ Sacerdoti Apostatæ origine Lotharingo suasit vt omnia pellice, & illicito cui incumberebat lucro, ad rectam se reciperet vitæ semitam, tulitque quas scripsit veniæ deprecatorias literas ad Episcopum. Præteritis silentio Rhemis atque Parisijs, Augium delatus, quanquam liberum ei fuit per *Aquauinam* & *Personium* in eo iuuenum conuictu præstolari quietiora tempora, conductâ nauî cum *Oldcorno*, & duobus è Rhemensi Seminario Sacerdotibus, (claris deinde in Septentrione Martyribus) nocte pluuiâ sub finem Octobris exscendit; & seiunctus à socijs, Aucupem simulans deperditum quaritantem accipitrem, vitatis per auia excubiis, Dei prouida bonitate difficile iter administrante, peruenit Nordouicum, acceptaque ab nobili Catholico veste noua, & equo, Londinum progressus tradidit se *Henrico Garnetto* nostrorum Superiori erudiendum. Quo in primo itinere non suâ solus industriâ *Gerardus* discrimini ereptus est, sed consuetâ huiusmodi in periculis de Cælo protectione adiutus defensulque. Post noctem enim illam primam per agros ductam in pluuiâ & frigore Autumnali insomnem, & diei sequentis errando toleratam famem, altero die non procul Nordouico sistitur Toparchæ examinandus; Is forte in Templo concioni intererat, iubetque introduci *Gerardum*; Eo recusante; Quid? inquit, non vis Dei Verbum audire? non est hæc ad gratiam tibi conciliandam via; ingredi: Persistente *Gerardo*, egreditur tandem dimissa concione Toparcha commotior; & vultu severo, vnde, inquit, tu? & cuius rei gratia? Respondet *Gerardus* quæ opportuna videbantur ad fidem faciendam, aliâ de causâ se eo loci non esse quàm vt aberrantem Domini sui accipitrem indagaret: At ille multa de domicilio, multa de conditione viuendi interrogans, ad Irenarcham perducendum decernit.

Dei prouidentia eua-
dit.

Et quidem si necessarium id esset, non grauâtè iturum se fingebat *Gerardus*; diuturnam tamen suam à domo absentiam festinatione egere potius, quàm hac mora; gratam rem facturum Toparcham si absque grauiore molestia abire sineret; esse enim uerò tempora per se suspiciosa, sibi tamen nihil suspicionis adhærere meritò posse rectè à Nordouicum proficiscenti. Cui, cum fixis eum oculis iustasset vndeque Toparcha, mutatâ repenti sententiâ, vade, inquit, in nomine Domini, viri honesti speciem præferenti nolo grauior esse.) Hic primus ad securitatem gradus. Abentem præcedebat equus cum onere, quem cum properando assequi non posset accidit vt decedente onere assequeretur. Ab hoc rursus plura explicatus est quæ

est quæ vsui fuissent si iterum in Excubias incidisset, edoctusque præterea ab eodem est de hospio opportuno non procul à porta ciuitatis. In illud hospitium post aliquantam temporis morulam ingreditur antiquæ fidei Catholicus, qui & multa Religionis causâ in vicino carcere sustinuerat, & dux fuit *Gerardo* ad Nobilem illum à quo vestem primam equumque accepit, vt Londinum veheretur. Ita incertum itineris nostrum hominem (vt qui illas Angliæ oras nunquam aspexerat) direxit Deus ad metam messemque quam primam à *Gerardo* colendam destinarat.

Primi fructus post exscentionem

Ad festa enim Natalitia reuersus in Norfolciam, eius à quo primum exceptus fuerat domo fratrem, sororesque duas Catholicis adiunxit. In vtrisque accidit quidpiam memoriâ dignum. Nam alteri à puerperio grauius laboranti, & à medicis desperatæ, cum facta esset spes Sacrosancto viatico & vinctione extremâ munitæ reddi posse sanitatem, eâ Sacramentorum virtute intra horæ medium securâ, non illa solum in fide quam recenter susceperat confirmata est, sed inexpectata salus admirandum maritum re cognitâ impulsit vt & ipse fidem Catholicam amplecteretur. Alteri de via ad Cælum inter tot sectas securâ sollicitæ, Doctor ex Cantabrigiensi Academia celebris quanquam A catholicus cum serio rogaretur, occultè in aurem dixerat viuere illam posse quidem iucundius in ea Religione quam Regina, & in Anglia plerique profitebantur, at si salua esse æternum vellet Catholicè moreretur. Prouida mulier *Gerardi* consilio, rem eius momenti non existimauit in horam tam incertam differendam, ne quod Doctore deinde contigit, serius experiretur Dei iustam indignationem. Is enim præcognitam postponens salutis viam, cum aliquando opipare apud PseudoEpiscopum cænasset, subito sublatu aberrauit à termino quem mulieri verè dixerat futurum salutarem. Capita deinde familiarum his in Regionibus supra viginti Ecclesiæ gremio reddidit: Inferioris conditionis quam plurimos. Apertâ tamen, quâ in ea domo vti necesse erat, & omnium horis, omnium aditibus & studiis obnoxiam viuendi rationem pertæsus, opportunè incidit in nobilem iuuenem magnarû possessionum heredem, qui cum per exercitia spiritualia pie viuendi proposita concepisset, vt à quo initia acceperat huic reliqua deberentur, à *Garnetto* obtinuit vt apud se *Gerardus* habitaret. Traditâ igitur prioris Missionis curâ alteri Sacerdoti, isthic & horæ illi fuere certiores, & studia ordinata, & per interualla excursions. Inter quæ per eadem rerum spiritualium commentationes (quarum erat *Gerardus* diligentissimus cultor & administrator accuratissimus) peperit Societati *Thomam Euerardi*, & *Guilielmum Starkey*, & *Robertum Standish*. Hi duo sub his nominibus, quanquam fratres vterini, latere cupientes, Romam profecti, admissi sunt septimo calendis Iunias: & *Robertus* quidem anno Tyrocinijs vno non expleto ad Angelorum Societatem euocatus est, vnius & viginti annorum iuuenis optimæ spei; *Guilielmus*, postquam humanioribus & Philosophicis dedisset operam Cantabrigiæ, ac nouem deinde annos iuris prudentiæ, agro locupleti di-

Doctor Pearne.

Eius industria in tradendis Exercitijs.

Guiliel. & Robertus VVise-man.

1597.

Thomas
Euerardi.

uendito, & mille librarum nostratium pecuniâ *Garnetto* donatâ, exacto tyrocini tempore studiis incumbens in Collegio nostrorum de urbe, nè tabe periret missus in Belgium, vim morbi superare non potuit, defunctusque est Audomari, non minore pietatis laude quàm omnium dolore. *Thomas Euerardi* non dissimili morbo tactus, eluctatus est tamen, & pluribus annis Minister, & Procurator fuit Audomari & Watenis; tum Louanij Magistro Nouitiorum Socius, & demum in Anglia annis iam grauis Apostolico ritu Norfolkiam pedestribus itineribus peragrans, aetatem laboribus confirmatam protractamque ad annos septuagesimo maiores sancto clausit sine, Coadiutor formatus ab anno sexcentesimo tertio-decimo, carcerum subinde & exilij incommoda perpeffus. Posterioribus vitæ annis, cum crurum, brachiorum, oculorum debilitate vix legere posset aut ingredi, nec domi haberet quibuscum versaretur, solitudinem suam perpetua Rosarij aliarumque precum ac potissimum *Salterij Iesu* (quod à puero semper vsurpauit) repetitione solabatur. Reliquam vitam quæ ei à laboribus vacua esse poterat, in transferendis ex variis linguis pios tractatus impendit, quorum syllabum sat longum cum noster *Alegambe* texuerit, plures tamen supersunt qui lucem hætenus non vident: Denique cum omnium vitiorum, tum otij desidæque quàm maximè fuerat inimicus.

Ioannes
Plorat.

In ijs verò qui spiritualibus commentationibus exerciti vitam quidem in melius commutarunt, viuendi conditionem retinuerunt, vnus ad penultimum vique diem nihil sensit singulare quod intellectum afficeret aut voluntatem. Eo die, tanta est illi oborta vis lachrimarum, vt ne inter negotia quidem cohibere eas posset, nec cuiquam in dies plurimos loqui sine lachrymis: vnde inter familiares adhæsit illi nomen *Ioannis Plorat*: Nimirum voluit Deus perseuerantiam in incepto commendare, & remunerari patientiam. *Starkei* etiam frater, qui familiam fortunis & numero opulentam ducebat, iisdem se exercitationibus tradidit excolendum, auctore fratre, Gerardo instructore, fructu in annos plures deriuato: Nam mixtam Catholicis & Hæreticis domum liberauit ab A Catholicis, quod fuit securitatis & quietis; atque ad pietatem augendam Sacerdoti antiquo, quem hætenus aluerat, adiunxit *Gerardum* ipsum contubernalem. Etenim priore hospite ad *Garnettum* euocato, hic tertiam fixit *Gerardus* sedem, vt Londino viciniorem, ita Societatis officijs opportuniorem; in eamque induxit Sacramentorum concionumque frequentiam, orationis etiam quæ mente peragitur, examinum, & lectionis spiritualis vsum quam super mensa quandoque audire non pigebat; quæ vt diuturniora essent atque à periculo liberiora, extra domesticos, non omnibus se faciebat communem, sed præcipuis quibusque Catholicis, & ijs quos ipsi habebant necessarios: Non defuere nihilominus occasiones alios conciliandi Ecclesiæ, alios meditationibus sanctis poliendi, alios transmare ad studia, alios ad Religiosas domus mittendi; ad alios denique confirmandos in distitas Londino regiones proficiscendi; vnde Northumbriæ Comitissæ filiam secundogenitam Bruxellas transmisit, quæ deinde initium

tium dedit Monasterio Anglarum in ea vrbē ordinis S. Benedicti. Statis etiam temporibus *Garnettum* conueniebat votorum renouandorum, atque reddendæ rationis conscientia caulâ, quo officio plurimum se iuuari affirmabat: cum enim diuino planè consilio à Sancto Patre nostro *Ignatio* prouisum sit, propulsandorum periculorum gratiâ quæ in spirituali militia sunt plurima, vt nihil eorum quæ aguntur aut cogitantur à subditis Superiori occultum sit: feruoris verò inter multiplices distractiones conseruandi studio, ea quæ ad Religiosæ vitæ perfectionem sanctè Deo vouimus, & animo & voce coram testibus bis quotannis repetantur; Hæc à constituta Missione duo summo in pretio semper habita sunt, & prudenter vitatis periculis, quæ huiusmodi congressus sequi solent, constanter sunt vsurpata. Nec tamen semper sine discrimine congregari licuit. Narrat *Gerardus* se nonum vel decimum apud *Garnettum* conuenisse, cum incidit quæstio quid quisque agendum censeret si inopinantibus importuni perquisitores superuenirent? Tum *Garnettus*, Ad peractam vsque votorum renouationem, "Ego, inquit, præstabo securitatem, tum consulat sibi quisque vt poterit.) Eâ peracta confestim discessere aliquot; mansere cum *Gerardo* ceteri die postero profecturi. Vix dum illuxerat, tunduntur acriter portæ, vi conantur irrumperre quatuor pessimi perquisitores; *Robertus Southwellus* operari sacris occiperat; clamore incondito admonitus exiit se ocius vestibulis sacris, detrahit Altari ornamenta; libros & apparatus omnium nostrum qui itineri seruebat, se cum reliquis, cum duobus etiam Sacerdotibus secularibus qui de nocte venerant, & alijs duobus Catholicis, abdit sub terra in specum his euentibus paratam: Quatuor horas durauit inquisitio, tum pecuniâ ad vexationem redimendam numeratâ disceditur; redeunt nostri ad lucem & proficiscuntur.

XII. Neque domi suæ perpetuò securo esse datum est *Gerardo*. Inter famulantes Catholicos vno A Catholicis familiæ Dominus utebatur plurimum, vel quoniam ab antiquo seruiet, vel quia gnaus erat & utilis. Hic incertum an heri bonis inhians, an *Gerardo* priuatim iratus (Heri damno periculouè posthabito) insidias *Gerardo* struere cum decreuisset, adit Londini Irenarchâ Young, veterem Catholicorum vexatorem; narrat de tribus præcipuè ædibus *Gerardo* familiaribus, vnâ Londini, binis ruri, quæ tres ad Dominum suum, eiulque matrem pertinerent. Mittuntur confestim à Senatu Regio mandata: Londini non reperto *Gerardo* (fortè enim *Garnetti* iussu migrauerat aliò) curritur ad Matrem: abripitur illa in custodiam; filius de via sistitur, & datur in vincula. Tertijs interim in ædibus apud filij coniugent *Gerardus* hebdomadæ maioris officia peregerat, famuloque huc vsque à suspitione immuni vltro citroque commeanti cum literis opportunitas fuit indicia ferendi certiora. Altera Paschatis aduolant matutino tempore duo in eo comitatu præcipui Irenarchæ, iunctis duobus domesticarum latebrarum peritis perquisitoribus: Monitus *Gerardus* abdit se inter parietes perfugio paratos; Illi clausis in certa cubicula cum Domina famulis, totam pro libito lu-

1597.
Votorum
renouatio;
& consci-
entia ratio
reddit; quo
fructu.

Vide de eâ
re Epist.
Sorueli l. 5.
n. 19.

Famuli ne-
quitiâ quæ,
ritur *Gerar-*
dos.

Erud.
Cicero

1598. strant inuertuntque domum, metiuntur parietes, perfringunt suspecta. Fessi Irenarchæ duorum dierum irrito conatu, mandant duci Londinum Dominam cum famulis, & abeunt, relictis paucis cum proditore hæreticis. Hunc etiam nunc integrum à suspicione, Domina abducenda domo vocatum docet de conclauī vbi *Gerardus* latebat: Iubet cum cæteri discesserint, eo conscendat, vocatumque de nomine moneat tuto posse domo vacuâ prodire; Is quia latere diu suam volebat nequitiam, neglectis Dominæ consiliis reuocat cautè Irenarchas, docet de conclauī, aliud nihil: diem alterum frustra impendunt: Nocturnæ illius diei vigiliæ transigendæ luculentus ignis accenditur in eo camino sub quo *Gerardus*: Vi caloris scinditur pavimentum, decidunt carbones penè in caput orantis: aduertunt vitium administri neque tamen suffodiunt: Quarto die incidunt in vicino conclauī in aliud latibulum, in quo cum *Gerardus* non esset, re desperatâ abeunt, relictâ Dominâ domus contra quàm antea statuerant. Illa quæ seuerâ sibi indicta abstinentiâ quadriduò nihil sumpsit, vt in se experiretur quantum famis alter tolerare viuus posset, vt primum per absentiam molestorum hominum licuit conscendit, euocat *Gerardum* quadruiduano ieiunio, vigiliâ, loci angustijs, longaque sessione emarcidum (nam extra panis biscocti pauillum, & paululum Cotoneati nihil in antrum illatum fuerat) adstat proditor, tegitque officijs maleuolum animum. *Gerardus* cibo aliquantulum somneque restitutus summo mane semigrat: Non multo post tempore conductâ Londini domo alterâ, vtitur ad commercium literarum cum veteribus amicis hoc ipso proditore internuntio: scribit, præstolatur responsum: Nocte media irruunt noui homines; *Gerardum* vix è somno vigilem comprehendunt; compingitur in Computorij arctum graueolensque ergastulum; adduntur ferrei compedes, quos osculo salutatos amanter complexus est; secundo tertioque examinatus, respondit scripto quis esset, à quibus, & cuius rei gratia missus; conatum esse homines ad agnitionem & amorem Creatoris inducere; docuisse obedientiam diuinis atque humanis legibus propter conscientiam; abstinuisse rebus publicis; in Belgio fuisse nunquam; *Holtum* nisi cum Romæ esset non vidisse, neque Stanleyum postquam is sub Leicesterio militaturus discessit Angliâ; Quemadmodum hæc, sic alia quæcunq; ad se pertinerent clarè enuntiatum; rogare verò nè peruersitati aut obstinationi tribuatur, si ea quæ notos sibi Catholicos familiarissime contingunt silentio premat; neque enim iustitiæ, neque Charitatis esse huiusmodi propalare. Inter quæ cum multa illi obijcerentur, & sermones eius aliqui ab Examinatoribus memorarentur quos extra famulum illum, hæctenus existimatum fidum, nemo audierat, nemo referre poterat, & præterea adhiberetur ille testis vestium quæ domi heri sui ad *Gerardum* pertinerent; intellectum est quo prodente hæc tota tragædia ad catastrophem deducta esset, quæ tamen *Gerardo* gloriosior, plurimjs vtilior extitit, quàm si ruri nactus fuisset securitatem diuturniorem.

Fructus
Carceris.

XIII. Nam computorij molestias ad tres menses passo amicorum pecuniâ

niâ

niâ impetratum est ut ad Atrium Wintoniense transferretur, sortitusq; Commentariensem faciem, nihil eorum quæ ruri peregerat hic omisit. Alijs fidei ianuam, alijs Religionis portum aperuit; Sacerdotibus in Insulam recentibus distribuit habitationes; Iuvenes complures transmisit ad Seminaria, tantamque messem collegit, ut præoptaret in illo carcere quàm alibi per Angliam vitam reliquam ducere. Etenim præter eam quam carcer præbebat oportunitatem pluribus beneficiendi (cùm facillimus cuius daretur accessus ad alloquium) ex elemosynis quæ copiosè suppeditabantur, conduxit in ciuitate domum recipiendis luoque ipsius frequenter sumptu alendis Sacerdotibus; Ei domui curandæ præfectam habuit honestam & piam viduam *Annam Line*; cuius demum diligentia in ministrando præmium fuit vitam fidei & Religionis causâ cum ijs ponere quorum summa est gloria vitam hanc (cuiusmodicunque ea sit) fidei Religionique tuendæ posthabere. Post triennij namque curas, Purificationis Beatissimæ Virginis Festo die, cùm ad Cærorum benedictionem cuncta essent parata, irrupentibus ex improviso perquisitoribus, & Sacerdote solerter elapso ad latebras, illa ducitur ad nouam Portam, tam infirma corpore ut vtriusque esset sustinenda, tam animo constans ut plus Sacerdotis salute quam suo periculo tangeretur. Addita ad corporis aegritudinem carceris molestia eò illam paucis diebus deduxerat infirmitatis, ut lecto affixam vnâ nox vigesies ablatura videretur. At seruauit illam Deus ut & suam potentiam in infirmiori lexu ostenderet, & immites iudicum nostrorum animos orbi vniuerso proponeret suspiciendos. Eius mensis die vigesimo quinto (etsi retulerat Commentariensis eam præ debilitate non posse pedibus insistere) iussa in sedili vehi ad tribunal, eo maiori cum mentis læritia sententiam mortis accepit, quod illo solo nomine ferretur, quia Sacerdotem domo accepisset. Biduo post in carrucam imposita, optans pro vno potuisse se mille Sacerdotes recepisse domo, fatale lignum osculata, & salutari Crucis signo se muniens, recte interclulo spiritu piam efflauit animam. Sacerdos qui istâ præhensâ euaserat, erat *Franciscus Pagius*, is qui deinde Tyro in Societate veterani militis coronam sanguine pro Christo Iesu fuso consecutus est. Honesto loco natus & ad legum nostratum scientiam educatus scribebat Iuuenis sub opulento vtriusque Iuris perito iunctus contubernali Catholico; hic *Pagium* de Religione pendulum ducit ad *Gerardum* quo utebatur à Confessionibus. Non fuit difficile tenerum adolescentis animum in rectam fidem inflectere, quem & ratio suadebat & trahebat amor Catholicæ filia quæ eum casti amore conjugij prosequeretur. At *Gerardus* indolem hominis introspicens, & candidam verecundamque mentis habitudinem formæ quam habebat non dissentientem anteferens, sorte existimauit dignam meliore quàm parere posset femina quantumuis pia & opulenta. Post principia Religionis, fideique iacta fundamenta, modò sermone, modò traditis libris, modò transcribendis de rebus diuinis commentationibus aperit ei terrenorum inconstantiam, Cælestium firmitatem & pondus, ac pedetentim ad altiora promouens suadet cæliba-

Annæ linæ
Martyræ.

Francisci
Page inuita

1600.

tum coniugio, legum studio quæstiuolo animorum luca esse præferenda. Quærebatur apud *Gerardum* filia, se relicta aliò auertisse *Pagium* cogitationem: At non erat ille Matrimoniorum idoneus aduocatus, cuius ars omnis & præcepta ad sponsas Christo parandas, non ad coniugia adornanda collimabant. Quæ præcepta (Deo sementem sanctam benedicente) tam firmas radices egere, vt amoto ad arcem *Gerardo* (de quo in loco dicitur) non terram, sed Cælum respectans, tum maximè *Pagius* à mundanis se curis eripere satageret, cum Magistri consilio auxilioque maximè destituebatur, migravitque in Belgium, ac necessaria ad Sacerdotium scientia imbutus redijt initiatus circa annum sexcentesium; atque in nota Domine *Linæ* domo diuersans, sefellit illà (qua dictum est) vice irruentes perquisitores. Alios mulieri forti prouiderat Deus gloriosæ necis comites, *San-Marcum Barkwith*, & *Rogerium Filcock*, illum Sancti Benedicti discipulum, hunc in Societatem nominis *Iesu* recenter cooptatum.

Rogerij Filcock certamen.

XIV. Hauferat Theologica *Rogerius Filcock* è fontibus domus Vallisletanæ: debet ei vicissim illud Seminarium exempla modestiæ, grauitatis, ceterarumque virtutum, quarum in commensalibus reliquit expressa vestigia, secum in Angliam transevit maturos fructus: Reperio enim in Epistola *San-Marci Barkwith* Socij vinculorum & mortis, è carcere ad amicum scriptum præclarum Elogium quod inferius recitabo. Eas virtutes vt consiliorum Christi Domini adiumentis firmaret perficeretque non multo post tempore quam in Angliam exscenderat, egit sedulo vt in Societatem nominis *Iesu* admitteretur Admissus, indefessam operam iuuando proximo aliquo tempore cum posuisset, captus, atque ad nouam Portam in vincula coniectus, die vigesimo tertio Februarij Anni sexcentesimi primi, (si numerum annorum communem sequaris, nam Angli legales annos non inchoant ante octauum Calendas Aprilis) vocatur vt causam dicat de Sacerdotio ordinibusque sacris susceptis, non diffitetur, neque etiam affirmat: Probandum id esse ait per testes aut per signa legitima. Nullus testis adfertur, index nullus. Biduo post rursus producitur: Confuctâ Accusationis formâ perlectâ, rogatur Innocens censi nè debeat, an nocens primum negat se ijs nominibus vsum esse quæ recitabantur; Accusationem proinde infirmam, aut etiam errore personæ omnino nullam esse: Tum duodecim virorum censuram declinat; Ait innocentes homines rerumque vel ignaros, vel ad Iudicium arbitrium decreturos non grauandos esse illâ molestiâ illoque onere; recitat exempla recentia, pronuntiatos quosdam ijs ipsis iudicijs innoxios, quos confestim duodecim viri, iussi à Iudicibus redire ad Censuram, nullâ re nouâ allatâ noxios censuere. Denique iudices ipsos appellat: horum iudicio stare se velle aut cadere qui legum essent intelligetes, quorumque est neque metu neque gratia ad cuiusquam perniciem commoueri. Quæ cum ei fixa firmaque essent, lata est tanquam de confitente reo mortis sententia verbis solemnibus, Christi seruo benedicente Deum in donis suis & Sanctum pronuntiante in operibus suis. Paucas ante horas simili iudicio, sine teste, sine duodecim virorum censura,

censura, damnatus fuerat (quem dixi) *San-Marcus Barkwith* è Sancti Bene-
 dicti disciplina Monachus: Vir vt corporis membrorumque robore; ita
 animifirmitate & constantia suspiciendus. Huicùm ex Aduocatis Regijs
 Flemingus objeceret Sacerdotium, diceretque illum gerere in fronte signum
 Bestiæ, lubiecit Athletainuictus (neque enim, seperandos iudico quos Deus
 coniunxit, aut honore tanto fraudare eum possum vt silentio tegam quæ
 ex eiusdem autographo ad me delata sunt responsa.) Sum Christianus;
 In fronte gero signum Crucis. Hoc signo confirmor aduersus diabolum &
 aduersus omnes Hæreticos inimicos Dei: Verba vestra aut minas non metuo:
 Vnum Deum verum agnosco & adoro; Ille me creauit vt eileruiam; ser-
 uire illi non possum nisi in fide Catholica; hanc profiteor. Corde cre-
 ditor ad iustitiam ore confessio fit ad salutem: Pro hac fide mori desidero
 magis quam vnquam desideravi viuere. Nulla mors pretiosior quàm quæ
 pro hac fide suscipitur; quam si tem Christus docuit, & centum millia
 martyrum suo sanguine obfignarunt.) Rogatus cuiusnam sententiæ stare
 vellet, noxius an innoxius vt censeretur; "Christi, inquit, & Apostolorum
 eius duodecim; de fide enim interrogatus Catholicus alijs se iudicibus com-
 mittere non debet.) obtulerunt ei duodecim corrupti verbi-Ministros, à
 quibus tanquam à panibus secundum leges iudicaretur." Apage (inquit)
 istos diabolicos canes.) Tum amicum in quas dixi literis sic compellat.
 Noli obsecro mihi vitio vertere (multum mihi colende atque Christia-
 ne Amice) quòd hoc in certamine tam fuerim acer aduersus inimicos
 Dei. Viginti duos annos pestifero ac lethali cibo pastus; quò attentius con-
 fidero, eo vehementius odi ac detestor nouorum dogmatum fæditatem,
 nullamque hanc fidem. Octo annos in Christi schola versatus sum; in-
 structore primum prudenti ac venerando viro Doctore *Barreto*, quo duo-
 bus annis usus sum in fide Magistro. Aderant & Nobiles Confessores,
 Doctor *Aro Smithæus*, *Lancastrius*, *Bradshaus*; integerrimæ præstanti-
 ssimæque vitæ homines nunc in Cælo precibus me iuuantes vt constans
 sim. Ecclesiæ me conciliauit Sanctus ille vir *Pater Georgius* è Societate
Iesu Belga; Duaci: Illi magna ex parte acceptum refero si quid in me
 est spiritualis scientiæ & praxeos; de reliquis, Sanctæ Societati *Iesu* gra-
 tias ago amplissimas, viris mentissimis, ac virtutum admirandarum;
 quos ex animo colo & diligo semper, optoque vt omnes idem faciant.
 Intimus mihi & singularis amicus, tum quando liber; tum nunc in ergastu-
 lo fuit beatus ille constans Sanctusque confessor, Dominus *Arthurus* (id
 nominis *Rogerus Filcock* assumpserat) vir non vulgaris virtutis, patien-
 tiæ, & vitæ imitatione dignæ, excellentis humilitatis, Charitatis & de-
 uotionis, nunc mihi comes vinculorum, atque vt existimo mecum mo-
 riturus; sicut enim in vita dileximus, ita in morte non valde vti videtur se-
 parabimur:) Hæc ille ad amicum ex Carcere.

1601.

XV. Mortis sententiam excepit læto ridentique vultu, ductoque à fronte signo Crucis, & laudis hymno inchoato, Iudici etiam gratias egit; tum ad adstantes verso sermone hortatus est omnes qui Christi nomine gloriantur vti abiecto metu, quod gerunt animo præferant opere; quando ea quæ aduersarij in maximis ponunt malis nostrum est lucrum, & nihil optari potest excellentius quàm vt fuso sanguine hitemus ei qui suum pro nobis liberaliter impendit. Remissus ex Aula Iudiciorum ad Carcerem onustus ferro, ingrediebatur tanta cum dignitate per plateas, vt circumfusa turba rogaret, quis iste? Au ex Antesignanis Essexij Comitibus aliquis? Nequaquam, inquit; "Miles Christi sum; pro eius fide tuenda morior." Postero die stratus in eadem cum *Rogero* nostro crate viminea (vt assuetus choro) elata voce modulabatur exultantis Ecclesiæ carmen, *Hæc dies quam fecit Dominus, exultemus, exultemus*; subiungebat *Rogerus, & lætemur in ea*. Laureatas iam tum diceres duci victimas prænuntiantes restituendas olim procedentium Sacerdotum voces tanto interuallo intermissas. Ex crate in carrum subducti sub patibulo; primus *San-Marcus* osculatur *Linæ* pendens fimbriam, verbis lætitiæ plenis adgratulans felicem exitum. Tum salutari signo se, & lignum ad quod alligandus, & restem muniens, atque vtrumque exosculans, repetito lætitiæ carmine, profitetur se ex Sancti *Benedicti* Schola Monachum, qualis fuerat & *Augustinus* ille, qui à Magno *Gregorio* missus, huic Insulæ fidem pro qua tum ipse patiebatur intulerat: Mille vitas si haberet animo libentissimo pro eadem profuturum. *Maiorem*, inquit, *Charitatem nemo habet quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis*. optantque Regiæ, ac cæteris qui quoquo modo in perniciem hanc suam conspirassent, æternæ vitæ vnâ secum felicitatem, Catholicorum etiam preces postulans circumducto curtu pependit, in ipso motu eandem cygnæam vocem pronuntians, *Hæc dies quam fecit Dominus &c.*

At, ô Barbaram hominum crudelitatem! Inuentus est qui pendens sustineret aliquamdiu molem corporis, vt eo inmani excrucietur, quo verius spirantis lacerarentur deinde viscera; scissoque tempestiue fune, luctabatur imperitus dicam, an insanus Carnifex cum seminece, & aperto ventre, dum manu interiora rimatur, clamat intermortuis vocibus Martyr, "O Deus, miserere mei." Spectabat ista è curtu *Rogerus*, & identidem clamabat, "maeste animo, mi Pater; quo cruciatus accerbior eo victoria gloriosior. Nescires vter maiore egeret adhortatione, is cuius desperata iam vita non poterat sine summo cruciatu extinguere, an is qui integris sensibus ob oculos habebat immanem carnificinam in se propediem exercendam. Sperabant impij homines tam tetro supplicio infringendam *Rogery* constantiam: Et erat is quidem corporis compositione delicatior, at animo firmo, fortisque, qui nullo necis acerbissimæ metu tangeretur. Itaque & inhumanâ laceratione excarnificatum Socium aspexit imperterritus, & suam ipse mox

ipse mox fortem subijt alacer, animam gloriose agone Deo redditurus 1601.
Creatori.

XVI. Menses vix quatuordecim decurrerant; *Franciscus Pagius*, qui in Purificatione Virginis sefellerat perquisitores, fœminæ improbitatem effugere non potuit. Nox ingruerat (quâ plerumque tutius boni inter malos ad lucis opera progrediuntur) cum fortè conuerso vultu videt sequentem mulierem sibi notam, quæ olim Catholica, tum perditè prodendis Sacerdotibus quæstum faciebat. Maturat gradum *Pagius*, maturat & illa, vocatoque ex nomine: *Pauis*, inquit, te volo Domine: Ille audire dissimulans, cum nollet ad Catholicum quempiam (quod illa optauerat) diuertere, primam arripit quam in Angi-portu repererat apertam domum, clausoq; post se ostio ad interiora conscendit. Non tam latenter introierat vt à muliere non notaretur; In procinctu erat vt per humanitatem heri per posticum dimitteretur; sualerat enim Creditore insequente fugisse. At illa tam importunè pulsabat fores, tamq; inconditè vociferabatur proditorem ac Seminaristam Sacerdotem, vt clamore commoto vico atque ad ianuam concurrente; famulus herum monuerit videret quid ageret: Ille retractum *Pagium* tradit officialibus vincendum. Quæ erant apud Reginam in Curia fœminæ, tum cum mors est Domine *Lina* illata, Poppamum Iudicem maledictis, seu ioco, seu serio, incesserant quod mulierem ob acceptum domo Sacerdotem, Sacerdote non prehenso & conuicto, condemnasset. Hunc igitur vt intellexit eum esse Sacerdotem, ad se iussim perducere, atque multis inutiliter interrogatum mandat in *Lymbum* ad nouam-Portam conijci, propediem illâ molestiâ liberandum. Et vero proximis paucos infra dies iudicijs acculatur, quod natus intra Regni fines, traiecto mari, susceptoque Sacerdotio reuertisset, contra quam leges decernunt. *Pagius* ad hæc, lege se illa non teneri clamitabat, vt qui extra Regni fines Antwerpia in Belgio natus esset. Et erat defensio legitima, si quàm vera, tam faciliè probari potuisset, aut si apud eos Iudices dicenda cautela non fuisset qui odio Sacerdotalis ordinis omnem moram dilationemque nimiam esse arbitrantur. Est enim in Belgio familia *Pagiorum* quæ ex Anglia ducens originem, cum isto etiam cognationem sibi esse gloriatur. Sed frustra *Pagius* iure Alienigenarum tecum agi postulabat, vbi ius arbitrium est iudicis, lex voluntas, quidquid in Sacerdotem coniecisset mali, Iustitia; Atque ea propter duodecim-viralem centuram & ipse declinans, & Iudice Poppamio dictâ sententiâ damnatus, reducitur ad carcerem. Tenebatur id temporis eadem in custodia *Henricus Floydus*; hic effusus in lachrymas & flexo poplite redeun-
tem à Tribunali accipiens *Pagium* commouebatur indignissimâ in Innocentē necis sententiâ. At *Pagius* ad multâ cum humanitate erectur. Quid enim est, inquit, mi Domine? An etiam tu eam conditionem quæ mihi felicissima est, deplorandam existimas? ad gratulandū potius erat & vnâ mecum de tam læta sorte gaudendū quæ aditum aperit ad beatitatem sempiternam.)

Franciscus
Pagius ca-
pitur.

eius post
sententiam
solatia &
mors.

1601. Aliquanto deinde interuallo eam vicissim sibi consolationem impertierunt quæ vniuersæ vitæ rationibus debitâ cum animi submissione in Sacramento recolendis percipitur. Biduū à sententia effluerat: Rogat *Henricum* Cōmentariēsis vt *Pagius* insinuet perendie moriendum; abhorrere se à tam funesto nuntio. At *Pagius* eam vocem velut cælitus lapsum cum lætitia accepit, impetratōq; à Commentariēsi vt apud *Henricum* pernoctaret, inter Sacrosancta Mysteria ab hoc celebrata tantâ solatij exuberantiâ affluebat vt extra se rapiendus videretur, verereturque si sibi etiam celebrandum esset, vt posset clamorem strepitumue cohibere quem vicini, & ipse fortè Commentariēsis non sine tumultu aduerteret: celebravit tamen, luadente & periculum omne præstante *Henrico*: narravitque deinde tantam eâ nocte sibi donatam de Deo cognitionem quantam nullis libris nulloq; studio comparare potuisset, quæque manente non Inferorum vis vlla, non voluptas aliqua posset eum abs tam magni domini obsequio dimouere. Quàm verò integrè id Deo solitribuendum esset repentina vicissitudo demonstrauit. Hæsit enim aliquamdiu (pallore vultus mentis prodente angustias) cogitabundus, & sibi se relictum cū gemitu affirmans rogabat *Henrici* pro se preces: sed non fuit diuturna molestia: Antequam expedirentur necis instrumenta reddita est animo vultuq; tranquillitas; quam etsi importunis de Religione quæstionibus interturbare conatus est fucati verbi buccinator improbus, qui in eandem cum *Pagio* currū insilierat, excepit publica in loco supplicij atque intemerata fidei professio, & eius etiam sponsionis quâ se paulò ante societati Nominis *Iesu* deuouerat, tum mors placidissima; qualis cū in hac causâ vniuersos comitetur, mirandum cunctis deplorandumque merito videbitur quod eorum hi homines cruciatu ac nece delectentur, quorum, cū morientes conspexerint, non possunt non suspicere constantiam, laudare probitatem; suum ipsorum damnantes iudicium dum proditores proclamant quos solius Sacerdotij suscepti nomine peregere reos.

Vicissitudo solarij & metus. yep. s. 1. 2. c. 18. n. 5. XVII. Quod verò ante mortem tam gloriosam, atque in ipso prope mortis articulo *Pagius* illam quam dixi vicissitudinem expertus sit abundantis primùm solatij, tum post-paulò irruentis animi perturbationis, neque nouum videri debet neque in hoc vno singulare. Narrat Tarraconensis Episcopus Anno alterius seculi octogesimo septimo, *Alexandro Crowe* Sacerdoti luctam obuēnisse non dissimilem. Is Eboraci mortis accepta sententia tantis exultabat lætitijs vt qui pro Tribunali cum ipso stabant cum admiratione aduerterent, & ipse se die illo toto non caperet. Contubernalem in carcere habebat Catholicum Laicum. Ad hunc, Volo, inquit, hanc noctem quæ mihi vnica vitæ superest insomnem ducere in oratione vt Christo auctore sim ad certamen paratior: Tu quieti te tradas velim: Instantem vt vel se admitteret vigiliarum socium, vel ipse simili vteretur laxamento, cū non audiret, ad somnum se componit. Sacerdos ad accensum cereum incumbit placidè orationi: transit hora: tum contentâ voce Christum adiuto.

adiutorem sæpius inclamans, surgit turbator, & contubernali de somno excitato, precare, inquit, Deum obsecro pro me, plurimum enim ego: Inde ad genua reuersus, circumsente molestiâ, cereoque extincto, Deum inuocans modò pressâ voce, modò elatori quasi indignanti similis, ad horæ circiter medium contendit: tum reddita animi tranquillitate, illud Psalmi pronuntians, *Laudate Dominum de Cælis*, & quæ sequuntur, assidet socio, & post leuem aliquanti temporis somnum experrectus, Animaduertistinè, ait, quæ mihi acciderunt molesta? Quædam, inquit, & aucto causam scire. Meâ quidem, (reponit Sacerdos) parum interest vt sciatur, aliis fortassis intererit magis, vt humani generis inimici malitiam indefessam agnoscant & caueant, Dei occulta iudicia reuerentur. Post aliquod tempus orationi tranquillè datum, corpore repentè contremiscente capilli eriguntur, offert se oculis monstrum fœdissimum, & me his verbis aggreditur: Tu putas cras esse Martyr, & vno saltu Cælo potiri; Non fiet; alia de te sententia condemnationis lata iam pridè est in Dei subsellijs; duceres quidem, sed supplicio subduceris, & hic miseram trahentem vitam annis alijs duobus, atque his vinculum compedibus pane atro pascent & aqua: vide an optatius sit ferro vel fune ocys finem imponere his molestiis. Sæpius illum Deo opitulante reieci, sæpius importunus recurrit, & quocumque ferebam oculos sequebatur; neque profuit extinctus cereus, mansit spectrum, bellum acrius exarsit, donec cœlesti oborta in conclau luce, intrantibusque duobus, quos reor fuisse Beatissimam Dei Matrem, & Ioannem Euangelistam, stetit hostis tremens, & paulatim se subtrahens: Tum ex beatis alter, Apage, ô infelix; non est tibi pars in hoc Dei seruo; Cras sanguinem pro Christo fundet eoque fruetur: quibus dictis visum vtrumque euauit; ego læticia cumulatus inexplicabili hic sedi, vt vides, nesciens an in terris an in Cælis essem. Postridè cum ductus ad patibulum hæreret in scala orans, antequam carnifex funem collo neceret, ab eodem hoste ex alto deiectus concidit lapsu sat graui & præcipiti, at nil læsus: exclamant altantes, desperandum corruisse sponte, at ille cum rursus conscendisset docuit communis inimici inuidiâ id accidisse, neque primum hunc fuisse eius impetum, vt optatâ corona fraudaretur. Hæc *Yepes*; nunc ad *Gerardum* reuertamur.

XVIII. Ferocientes in Catholicos animi quando nulla est causa iusta nocendi quauiscunque vtendum existimant. Hinc *Gerardum* ab atrio Wintoniensi amotum ad Arcem sæuissimè cruciarunt. Sacerdos eodem in Atrio captiuus (cui Gerardus non semel neque parcè benefecerat) seu narrandarum quas nouerat rerû prodigis, seu æmulatione, aut spe libertatis abductus aperuerat accepisse *Gerardum* recentè Româ & Bruxellis literas tradidisseq; famulo ad *Garnettum* perferendas, atque idem frequenter facere: Ad *Gerardum* repentè Irenarcha cum satellitibus, cubile omne versatur; ipso nudato palpantur vestes, non fuit immune cilicium quod carni adpressum reuellerunt. Ex duobus quos instruebat adolescentibus vna repertis, alterum custodiæ

1603. tradiderunt, alter opportunè profugerat. Nullâ re inuentâ de qua se magnopere iactarent, ipsum ad Arcem abstractum abduunt in caueam modico iniecto stramine ad quietem. Postero die euigilans videt se eo in antro clausum in quo *Henricus V Valpolus* (quaterdecies tortus) calce inscripserat parieti nomen suum sub semper venerandis Dei Angelorumque nominibus, ad quem parietis locum cum orasse credatur, erat is locus *Gerardo* etiam venerabilis; quanquam ex eodem coniecturam faciebat se quoque in eadem causa haud mitius tractandum. Adfunt ad diem tertium quinque quæstioni præpositi, vocatum ad interiora Arcis interrogant, primùm de rebus ad Regni rationes pertinentibus, tum de acceptis literis, denique vbi *Garnettus*? Vbi famulus esset per quem literas ad *Garnettum* transmisisset? Respondet, "Regni rationibus nunquam se suas miscuisse cogitationes: literas, si quas accepisset, nihil continere potuisse quod illis officeret, nescire se modo vbi *Garnettus*, vbi famulus is esset, neque si sciret enuntiaturum.) Torquendus itaque es, inquit, ad extremum vsque spiritum: Hanc tu nobis perquam certè inuitis tua obstinatione imponis necessitatem: Vide quid agas: scriptamque ostendunt eius rei potestatem; Ea perlecta: "Vos (reponit *Gerardus*) facite quidquid permiserit Deus, neque enim potestis plura; Ego per eius gratiam nihil aduersus Ecclesiæ fidem atque instituta, nihil aduersus Iustitiam aut dicam aut perpetrabo: Non permitter, vti confido, Deus vt innocentem quempiam ego accusem; de cætero in eius manu omnes sumus; atque ea propter non perhorresco quidquid de me cogitatis facere.)

Torquetur XIX. Est in Arce interiore specus in ingentem altitudinem depressâ, vastitate ac tenebris horrida, horribilior numero & varietate instrumentorum ad corpora miserè ex carnificanda fabrefactorum. In hanc cum famulos tædas præferentes secuti descendissent, monstrant ex ordine diuersas torquendis hominibus paratas machinas. Hic manus, hic crura, hic conuoluta in circulum membra, hic depressæ in profundum ceruices, hic in altum elata brachia, hic prostrati ad terram artus & trochleis implicati immisericordibus distenduntur, lacerantur, & fiunt ad humanos vsus inutiles; Ista te, inquit, continget experiri omnia si pertinaci silentio pergis tegere quæ salus Regni postulat nobis non esse occulta. Ille abiectus in genua Deum precatur adiutorem. Tum inferitis manibus in annulos ferreos, quos ferreum pessulum iungebat tollitur in altum ad columnam, erutâ ad fossam terrâ sub pedibus. (Erat enim pleno & procero corpore) dolor ingens manuum, brachiorum, pectoris & intestinorum, fluensque toto corpore sudor, vocem propè intercludebat & spiritum. Post horam patienti deliquium, subditur ad pedes corbis, cui innitatur: Id quinque horis quibus pependit, nouem aut decem vicibus factum. Neque deerat sibi hostis humani generis, per se suosque prouocans vt quibuscum vixisset, egissetue Catholicos, *Garnetti* in primis habitationes familiaresque detegeret; At ille tacitus orabat Deum; firmatusque ad constantiam minui sensit dolorem; urgebat *Guilielmus Wade* (qui *Yongo* Irenarchæ successerat inter vexatores) vt
vel in id

ut velin id consentiret uti Cecilij, in Regio Senatu Principis, alloquium optare se diceret. Non contentus; pendeas igitur, inquit, donec putrescentibus tabe membris concidas, & abis: Aliquanto tamen post tempore demissus de columna reducitur ad cubile, id frequenter de via ingeminans, "Mirari vehementer se cur tantopere quærant, ubi *Garnettus*: & similia; quandoquidem illicitum est innocentes homines proderi; Quodque ad se attineret mortuum potius quam ut tantum flagitium in se admittat." Id calumniæ auctitenda gratiâ à *Gerardo* dictum, familiare enim est huiusmodi vexatoribus id in vulgus, tanquam factum spargere, quod factum esse vehementer cupiere. Postero die rursus *Wadus* ad Arcem, *Gerardum* que *Garnetti* innocentiam prædicantem mandat eodem genere cruciamenti torqueri; atque cum doloris acerbitate euascentem infusa in os per vim potione vix reuocassent, tertio attolli; donec *Bartleyus* Arcis Præfectus atrocitatem pertæsus iussit cessari; qui & abdicasse se officio dicitur nè in posterum innocentium crudelissimis terentisq; supplicis auctor interesset.

XX. Nactus quietem à tortoribus, ad spiritus exercitationes conferendum esse animum exultauit dum artuum rediret usus, quaternis quinisque horis ad cõmentandum præfinitis. Orationes etiam quæ in Sacrosancto sacrificio recitantur, quantum memoria suggerere bat, quotidie usurpabat; ut licet nullo sacro instrumento instructus, eo quem in Sacramenti velamine sulcipere consueuerat spiritualiter frueretur. Conciliatoq; pecunia Custode, cum libros chartamque impetrasset, captis redire digitis interposito viginti dierum spatio ad pristinos motus, studijs miscerat manuum opera, fabricataque ex obuio ligno paruas Cruces mittebat ad antiquos vinculorum socios in Atrio *Wintoniensi*; In charta verò cui inuoluebantur, occultis characteribus succo pomorum aut reorum expressa significabat amicis quæ volebat; similibusque reddebantur responsa incio artis Custode. Mercede præterea aperuit per intervalla aditum notis quibusdam Catholicis, quorum congressione solatium, industriâ lacram suppellestem, cum die facultatem elabendi accepit. Ex aduerso eius loci in quo *Gerardus* tenebatur, turris est non longè à muro & flumine posita quibus arx vallatur; in ea turri decimum iam annum custodiebatur nobilis quidam Catholicus cui *Ardeno* nomen: Cum hoc vnius noctis vniusque diei consortium à Custode mercatur *Gerardus* nummi aurei pretio; Infertur etiam clanculum, supplex sacra; rem facit diuinam summa vtriusque lætitia: Duobus & viginti consecratis hostijs prouidet sibi in consequentes dies caelestem mensam. Obieruatâ loci positione ad euadendum commoda, agunt vnâ de fuga. Arte, via, die (*Garnetto* etiam concilio) constitutis, rursus post aliquot hebdomadas de illius loci & hominis congressu paciscitur. De nocte adlabuntur in cymba tres viri, appensis ad pectus ligteis ut agnoscerentur, onusti rudente, cuius alteram partem circumuoluunt trahi in litore inuentæ; alteram proiecto de turri cum lapide filo piscatur *Gerardus*, adstringitque ad æneum in summo tormentum. Primus delabitur *Ardenus*; quam

1667.

quàm enim ille *Gerardo* deferebat, maluit *Gerardus* amicum hospitem quàm se securum præstare; & is non difficulter euasit. *Gerardus*, præcedentis onere laxato fune, sub murum delatus, & diuturno ad ascensum conatu fessius, comitum industriâ & labore vix recipitur; receptus, & portione cardiaca, quam tulerant, recreatus, transmissio flumine, paratis vltus equis ad *Garnettum* aduolat. Ante digressum ternas scripserat literas; vnas ad Senatam Regium, alteras ad Præfectum Arcis, ad suum Custodem tertias: Primis ad Senatam, explicatis causis cur sibi ea ratione consulendum existimasset, affirmat id actum esse Præfecto Arcis & custode in scijs, ne qua illis culpa collusionis adpergeretur. Alteris ad Præfectum, gratis humiliter actis, excusat etiam Custodem: Custodi verò in tertijs promittit, suum si sequatur consilium, quoad vixerit honestam sustentationem. Vix dum illuxerat, ex fune ad latus turris appenso, (cuius alteram in litore extremitatem præciderant abeuntes) compertum est quidpiam quempiam esse machinatum: Curritur ad Custodias: *Gerardus* & alter non comparent: Quæritur Custos: Is lectis ad se scriptis literis, dum elabendi lectatur viam, incidit in virum à *Gerardo* cum equis paratum, quibus si vellet uti saluus esse posset: Qui oblatos antea quadringentos aureos cum annuo quadraginta aureorum stipendio fuerat aspernatus, propositam nunc amplectitur conditionem, non minus animæ quàm corpori salutarem. Nam illum deinde cum coniuge octoginta aureorum annuâ pecuniâ alendum procurauit, & in Ecclesiæ gremium acceptos ad meliorem quam sperauerant vitæ rationem instituit fouitque. In Senatu Regio alij mirabantur euentum, alij laudabant industriam; frustra quærendum censèbant omnes quem tam facile quærentes elusurum arbitrabantur quàm sefellisset custodientes. Ita multis in annos plures fuit utilis fuga, molesta in præsens perpaucis.

Ioannes Lilius.

XXI. Adiutores ad fugam fuere *Ioannes Lilius*, *Richardus Fullwood*, & ex commentationibus vnus in *Wintonensi* Atrio. *Lilius*, antequam in illud Atrium Religionis causa custodiendus traderetur Pharmacopæam exercebat. Obigit illi in carcere cubile supra cubile *Gerardi*; hinc facile *Gerardo* fuit hominis nosse pietatem & experiri industriam, quâ utrâque eo loci in multis vltus est; tum amotus ad arcem cum redimendum curasset porro uti perseverauit. Ille amicos, ille occultas intulit literas, ille gratiam apud Custodem conciliauit ampliorem, ille capitis membrorumque periculo alteram fugiendi viam *Gerardo* aperuit cum ei indiuiduus adhereret. In recenter conductis ædibus sat amplis tres vel quatuor quartum iam diem exercebantur apud *Gerardum* sacris commentationibus ad rectam famulandi Deo viam inuestigandam: Vnius loquacitate vel infidelitate famuli delata fuerat ad Senatam Regium eius rei suspicio; repente ad ianuam *Irenarchæ* duo cum satellitio: Quid *Lilius*? Stricto vsurus ense si opus esset ingressus cubiculum propellit *Gerardum* & ex nostris alium in latebras renitentem ni se *Lilius* iungeret socium. Nequaquam, inquit, nam si ego lateam, quis libros istos? quis scripta dicet sua? Arguent ista domi latere quempiam; noctes diesque scrutabuntur; perfringent tandem & manus

Se pro *Gerardo* capi finit.

manus in te iniicient; isthic ego manebo, vos pro me orate.) Detinebantur interim Irenarcha in vicino conclavi sacra supellectile corripienda quam paratam repererant: Collectâ prædâ tundunt *Ioannis* fores: Iste, iam rogatus, & lenus non illibenter aperit. Quis tu? inquit. "Homo, ut videtis.) Sacerdos?" Hoc ego non dico; vestrum erit probare: sum equidem Catholicus.) Cuius hi libri? Cuius scripta? "mea.) Erant autem eius generis omnia quibus Societas utitur tum ad preces Sacerdotum ritu persoluendas, tum ad informandos ad fidem & ad pietatem animos siue de plano; siue de superiori loco agendum esset, annorum decem labores. Tua sunt ista omnia? Mea: Neque plura querentes, trahunt hominem vincendum. Ille transeundo salutat in aula obuios commendatque Irenarcharum benevolentiam; videri enim sibi eius conditionis viros esse ac feminas quibus etiam ab ignotis humanitas impendenda esset. Postero die intelligunt hunc hominem septem annis in Pharmacopæo seruientem, quatuor clausum in Atrio Vintoniensi, liberum fugæ *Gerardi* ex Arce adiutorem fuisse: Id enim falsa fuerat saluo marito Custodis vxor; neque diffitebatur *Ioannes*. Raptum itaque ad Arcem eodem cruciamenti genere lacerant quo *Gerardum* ut ubi is ageret fateretur.

Ad tres horas pependit; nullo nisi patientiæ constantiæque fructu: Quæ cum etiam spem aperiendorum occultorum abstulisset torquentibus, post tres menses alteri traditur custodiæ, in qua Sacerdoti obsequens roganti eius operam ad eundem, quâ arte illum, eadem se liberum præstitit. Latuit deinde aliquamdiu apud *Garnettum*; tum nauigans, & Romam profectus ad *Personium*, quod pluribus annis expecterat in Societatem adscitus est anno seculi sexcentissimi secundo: nondum trigessimum ipse attigerat, sex tamen vel septem solum superstiti correptus lentâ tæbe, cui nec aër natius mederi potuit; concessitque ad laborum præmia Londini anno post sexcentimum nono: Prudens & ad negotia celer & industrius; & quod caput est, inculpatæ vitæ iuuenis, qui *Gerardo* teste sex annis quibus illi adhæsit; tantam animæ curam habuit, ut licet inferioris generis hominum esset quotidianus commensalis & socius; nihil prauum contaheret quod illum in discrimen duceret grauioris culpæ.

X X I I. *Richardus Fulwood* post *Gerardi* ex Arce fugam, fugiens ipse perquisitores, cum se occultasset in antro domus quam in *Gerardi* vius parabat, pro illo tentus ad *Brigittæ* fontes ductus est; In antro hic & graueolenti & vermibus scatente gurgustio; nullo ad cubandum, nullo ad sedendum adminiculo; ad mentes aliquot lapis in fenestra lectus fuit; victus panis ater; consortium nullum. Quæstioni deinde admotus; quam fidelitatem famulando demonstrauerat, auxit patiendò,

Et

ne que

1602. neq; potuere vexatores quidquam quod clausum esse oportebat exprimere. Datis à quæstione inducijs, & aliquanto ad quietem tempore modum reperit & viam ipse fugiendi, adhæsitq; *Garnetto*: Quod cum Senatuum Regium non lateret, edicto proposuere præmium ei qui vincitum duceret: Itaque nauigandum illi fuit; vixitq; annis aliquot Dvynkeræ Missioni inprimis utilis.

XXII. Tertius adiutor inter Custodes atrij Wintoniensis vnus, tum cum *Gerardum* iuuit, etsi Catholicis fauentissimus A catholicus erat; neque constat (quod dolendū est) an vnquam se totum Catholicis iunxerit; vitæ tamen discrimen pro *Gerardo* bis adiit. Nam primâ quam fugæ constituerant nocte ignoti hominis subito occurso impeditâ, cymbam quam regebat retorquens impexit in vallum ante pontem prominens, tanta vi vt hærentem non posset reducere; æstu fluctus propellente tres periclitantur; in clamant à vicinis auxilium; trahuntur duo in eminentes sub ponte lapides; ille euerfa cymbâ natando vix euasit. Alterâ nocte iterum se committit alacer discrimini, & euincit; neque de eo plura recoluntur. Is tamen ad quem præcipuum eius Atrij emolumentum ex asse veniebat, Ecclesiæ à *Gerardo* redditus, vendito iure suo transmisit in Italiam; vbi cum pijs abdicandi seculi cogitationes hausisset, redux in Angliam negotij causa, tentusq; in idem Atrium, cuius fuerat commentariensis, traditur custodiendus, quod pristinos errores inuitus absorberet.

Rogerus
Lea

XXIII. Inter Instrumenta vero *Gerardi* præcipua ad piscandas animas, merito censendus venit *Rogerus Lea*; Is bono loco natus iuuenis, alacritate & vrbantate vniuersim gratus, cum fide Catholica eximiam iungere cupiebat pietatem; eratq; in illis qui quartum iam diem exercebantur, quando irruentibus Irenarchis *Lilius* pro *Gerardo* captus est: Humanitate & quâ valebat gratiâ euicit vt datâ cautione discederet tanquam recenter illuc introgressus. Tum ad alias *Gerardi* ædes secedentem vt cæptas commentationes prosequeretur, isthuc etiam secuta suspicio interturbasset, ni se paratis latebris cum *Gerardo* occulisset. Didicerat commentando naturæ & gratiæ dona non solum semper salutis propriæ procurandæ à Deo esse proposita, sed & ad alios mundi huius laqueis extricandos, informandolq; ad ea quæ supra communia sunt vota & cogitata: Itaque siue volucris insidiaretur aucupio, siue feris pro more gentis insectandis exerceret corpus & oblectaret animum, plus serijs quàm ludicris tenebatur, & mente agitabat quos ad fidem, quos ad pietatem ex socijs, *Gerardi* operâ, posset promouere, duxitq; complures ad salutarem cum illo familiaritatem. Tum officij sui esse ratus donis acceptis multiplicandis operam date, quod sibi & alijs vtilitatis plurimum accresceret, Romam profectus cum *Thoma Strange*, *Nicolao Hayte*, & *Thoma Smithæo* (qui vna omnes *Gerardi* institutione ad Societate aspirabant post aliquatam in Seminario de vrbe moram adscriptus ipse est vigesimo septimo octo-

Octobris anni sexcentissimi, ætatis annum agens trigessimum secundum. Contendentem cum optimis in virtutum studiorumque curriculo Catharthus oppressit, cui cum mitior ær quæreretur, migrans in Belgium Audomarensium Seminario datus est Minister. Quo in munere cum vigilantia prudentiam, cum Charitate severitatem, gravitatem cum comitate tanta arte coniunxit, ut accuratam in exigenda disciplina diligentiam amori vniuersorum conciliando nihil officere demonstrant. Et quoniam Spiritualibus Sancti Ignatii exercitationibus leniter se aliosque plurimum iuuari; horum vltim in florentem studijs iuuentutem induxit, eo fructu ut primos tres pepererit Societati, Robertum Staffordum, Thomam Stillingtonum & Franciscum Milesium, quos, continuato per annos singulos pari successu, plures secuti sunt, de quibus suis locis dicendum erit. Ad externum etiam domus splendorem non parum contulit procuratis pecuniæ nostræ quingentis libris ad scholas domesticas exædificandas.

X XIV. Frequens est per Belgium Virginum numerus quæ à seculi moribus sepositæ, priuatim vel in cõmuni sua studia conferunt in puellas omni genere disciplinæ illi lexui congruenti imbuendas, siue coniugio deinde siue arctiori se vitæ rationi tradituræ illæ sint: Quarum Virginum quædam solutæ, quædam se ad tempus, aliæ in perpetuum colendæ castitati deuouere; ex quo *Deuotarum* illis nomen acquisitum est. Exiguum id quibusdam ex Anglia virginibus vltim est, quæ præter excolendam puellarum studium perfectæ Religionis viam additis paupertatis, & obedientiæ vinculis inire meditabantur: Neque tamen nocturnis diurnisque Sacerdotum precibus, aut certæ domui, aut ordinariorum, ut vocant, iurisdictioni adstringi optabāt, sed more Societatis Iesu, ad itinera atque ad quælibet caritatis officia perseuerare libera; cuius Societatis nomen, & regulam, & vestis colorem, & temporis officiorumque distributionem, & sub vno Capite regimen, quantum possent, imitari propositum fuit. Quæ etiam inter istas præcipuæ fixerant Audomari sedem, fauente initijs Episcopo *Blaseo*: Ad excellentem verò cum puellarum institutione coniungendam pietatem utebantur plurimum *Rogero Leo*, qui excelsa quælibet & ad diuinum obsequium amplificandum eximia sectabatur semper & promouebat. Eterant in illis Virginibus omnium iudicio præclara naturæ & artis dona, atque ornamenta non inferiora virtutum, quibus delectati principes viri atque femina; his filiarum suarum Magistris ut vterentur sedem dedere in præcipuis per Germaniam ciuitatibus, migraruntque Leodium, Treuiros, Monachium, Viennam Austriæ, Pragam, Polniam, Presburgum, Romam. Et potuissent fortasse cum tempore, Religionis Sanctæ gaudere insignijs, nisi nimium Societatis moribus adhæsisent, & absolutæ se ipsas regendi potestati. Quæ quia *Rogerus* vel non improbat vel non satis se non probare declarabat, amotus dicitur Audomaro, re autem vera, ut Hæticæ ex Catharro nata remedium Louanij & Bruxellis quæreret: Quod cum non reperiret; regressus Audomarum,

Virginum
Anglæ.

1602. anno supra millesimum quinto decimo in Angliam soluturus diem obiit Duynkercæ.

Guilielmi
Holti ini-
tia.

Migrans in
Scotiam
capitur.

Vnde illi
conflata in
uidia.

XXV. Interea dum hæc aguntur in Anglia, & vel sudore viuentium, vel morientium sanguine Religio firmatur & crescit, sensit societas aduersum se in *Guilielmo Holt* æmulationis aculeos acriores, quàm aut hominis integritas, aut Societatis innocentia postularet. *Holtus* è Lancæstria oriundus, primis literarum principijs domi haustis, Rhetorum ac Philosophorum ornamenta adiunxerat in Academia Oxoniensi: Theologis etiam audiendis tres annos dederat, quando Hæresim pertæsus Duacum se recepit præceptis melioribus imbuendus. Isthic annos alios tres Theologicis institutis cum tradidisset, ordinibus sacris initiatus, Romamque profectus, in Societatem adscriptus est, sexto idus Nouembris anni septuagesimi octaui, ætatis annum agens trigessimum tertium. Decurso Tyrocinijs studio, anno altero Theologis euolendis dato, quoniam qui in Angliam missi fuerant *Campianus* & *Personius*, ad amplissimam colligendam messem flagitabant adiutores, iunctus *Heywodo Holtus* in eam Insulam nauigauit. Tenebatur id temporis arcta in custodia Regina Scotiæ, Hæc inter carceris angustias fidem Catholicam, Principisque filij salutem in præcipuis curis ponens, poscebat quempiam qui doctrina, pietate, industriâ illam sustinere, hanc datâ opportunitate in tuto collocare posset: Deligitur à *Personio Holtus*; Regiæ ad Regem puerum munitus literis in Scotiam penetrat; beneuolè initio accipitur; spem non leuem conceipit fructus humanitate excitatam principum virorum: Concidit tamen illa non ita multo post Caluinistarum puriorum depressa consilij, quæ inde ex Anglia fouebat Elizabetha cum suis incitabatque; captumque *Holtum* deposcebat ad quæstionem admoendum: Rex obstitit matrem reueritus & Oratoris Gallici precibus confirmatus. Post duos annos Scotiæ impenos iubetur liber Scotiâ discedere: Ita *Personius* ad Ribadeneiram in Septembri anni octogesimali quarti *Guilielmus Holte* (quem accepisti missum ex Anglia in Scotiam, carceres aliquamdiu tolerasse) nunc liber est; liberi etiam sunt alij Patres duodecim cum vno coadiutore recenter in eam vineam transmissi. Anno deinde octogesimo sexto vocatus Romam; & Seminario Anglorum de vibe moderando datus Rector ad sesquiannum præfuit: Tum in Belgium missus consedit Bruxellis ad decennium; frustra ad inuidiam infamiamque conflandam laborantibus æmulis; quam ille inuidiam semper animi æquabilitate singulari, atque inuicta patientia facilè depulit.

XXVI. Inde ab anno octogesimo primo *Alanus* & *Personius* cum reus Catholicæ in Anglia & Scotia communi consilio promouendam suscepissent, quoniam inter cætera auxilia, *Mariæ* Regiæ Scotiæ libertas (quam Elizabetha ab annis duodecim coërcuerat) non parum momenti allatura videbatur, *Carolus Pagettum*, & *Thomam Morganum* (qui Scotiæ rationibus se plurimum per literas vtro citroque ad illius necessarios datas immiscuerant) in consilium adhibendos censuere. Ortâ verò in eos confestim consilio-

rum

rum discrepantia (*Alano & Personio* Regis Catholici, Pontificis, & Ducis Guisæ fidei rem committendam existimantibus, *Pagetto & Morgano* Reginæ suadentibus alia via esse rem gerendam.) Ea quæ inter paucos nata est, in vniuersam penè gentem est propagata dissensio; alijs *Alano & Personio*, alijs *Pagetto & Morgano* adhærentibus; donec anno octogesimo septimo cæsarâ Reginâ plurima inuidia adhæsit *Morgano & Socijs*, quod quibusdam circa Reginam aut non sat fidis, aut multum imprudentibus tam fidenter vsi fuissent. Sub hæc mittitur *Holtus* Bruxellas: Aduolant *Pagettus & Morganus*: & quanquam amicè accepti, inhæsit tamen illis semper antiquum dissidium, querebanturque omnia ex *Alani & Personij*, nil suo arbitrio confici. Accidit vt *Morganus* repertis in conclau sua manu scriptis literis aduersus *Parmensem Ducem, Alanum*, atque ipsum Regem, dominiõ Regio pelleretur; Id Societati in *Holto* tributum à *Morgani* sodalibus (vt ferè cuncta quæ aduersa huiuscemodi hominibus accidunt quæcunque demum sit causa) vt *Holtus* etiã pellatur adlaboratur. Sex & triginta Capita Accusationis *Alberto* Cardinali Archiduci offeruntur, in quibus *Holtus* famæ, bonis, libertati, vitæ quorundam iniurius ferebatur, & non sat fides Regi. *Albertus Oliucrio Manaræo* rem aperit, iubetque inquirere ab *Holto* quid rei sit, iuncto assessore *Ioanne Baptista de Tassis Alberto* à Consilijs. *Oliucrius* multitudine capitum attonitus ea tradit *Holto*, "Dolere se dicēs talia accidisse vt quocunque modo respondeatur Societas indemnis esse non possit) sensit id vehementer *Holtus*, & tantum de se inaudito à tanto viro fieri præiudicium indoluit: vt autem se recepit, & perlectis accusationibus cuncta euoluisset, "Dabo, inquit, mi Pater, responsionem non dilucidam modò, sed vt optas breuem; atque præterea talem vt ex qua neque mihi neque Societati nota aliqua, nisi rectitudinis, probitatis, patientiæ, fidei, adhærere possit.)

XXV. I. I. Post dies aliquot confedère: Rogat *Holtus* an ad singula ex *Se purgat* ordine, an ad præcipua aliqua responderi velint? Paratum se esse in vtrouis. Non ad singula, inquit *Tassis*, notans decem capita quæ arbitrabatur eximia; quæ cum *Holtus* dissoluisset, & vrgeret in reliquis audiri, sibi vterque proficitur in omnibus factum satis, nec opus esse pluribus: Deprehendisse se in multis plus partium studio dari quàm rationi: Addiditque *Baptista Tassis*, Rem in eo versari quòd videretur quibusdam Societas & qui Societatem sequuntur nimium potuisse semper apud suam Celsitudinem, & apud omnes retro Belgij Gubernatores: Ea auctoritate vteremur moderatè. "Illà se moderatè vsurum (si qua esset) respondit *Holtus*, & porrò vsurum, quantum prudentia probataque suggereret: Non posse se respondere de omni verbo factiõis suo; *Omnes enim in multis delinquimus*: Sed de iniuria, aut contumelia quæ grauis sit, aut de quouis modo dictâ oppressione, nullam factam esse, nullam à se faciendam spondit: Beneuolum fuisse omnibus vtilemque; ijs etiam quos ex obiectis coniectura est auctores esse huius accusationis: Id ex illorum communi Procura-

1602.

tores cognosci posse: Postè etiam ex hac ipsa responsione; in qua cum nouen-
nij pene integri quo Bruxellis commoratus sum, rationem coram vobis red-
dens absoluar, testimonium est nihil me graue peccasse, nihil à me profe-
ctum quod scandali notam mereatur; neque enim vtiq; defuit voluntas ob-
ijciendi si quid obijciendum occurrisset. Vt non sint semper aliqui aut inquieti
aut queruli difficulter præstatur; quando non semper ex vniuersiusque voto
res agitur; dissidium tamen inter partes non est tantum quantum quidam cla-
mitant; neque concordia futura est vnquam tanta vt nulla inter Aulam & mi-
litiã coniectantes sit de honore aut de prælatione contentio. Hæc diuinæ
prouidentia committenda, qui per leuissima quibus sæpe sæpius commouen-
tur homines grauiissima moderatur.) Plura dicere parantem æquo animo esse
iubent Baptista Tassis & *Oliuerius*; abundè enim satisfactum in omnibus, quod
cum secundo tertioque asseruissent discessum est, *Oliuero* responsionem scrip-
tam quam *Holtus* tenebat manu rapiente, & in ignem (erat enim quarta Aduen-
tus dominica) conijciente. Puduerat enim hominem prudentem & attentum,
hac in re paulo minus fuisse consideratum. Qua etiam de re *Personius* Barci-
none in Italiam nauigans ad illum scripsit in hæc verba.

Personij
ad Oliue-
rium. Man-
uum de
eo literæ.

XXVIII. Nullo modo spero pacis fructum securum apud eos qui Pa-
trem *Holtum* amouendum volunt; cum multorum annorum experiẽtiã,
certissimaque ratione mihi constet istos non hunc vel illum Patrem, sed Societatem impetere. Romæ inquieti Patrem *Edmundum Harewood* Anglicani
Collegij Confessorem amoueri postulabant, eaque re omnia dicebant fore pa-
cata; sed eo amoto turbulentiora fuere omnia, quia inquieti palam in totam
Societatem insurrexerunt. Et ex sermone summi Pontificis cum Doctore *Bar-
retto* Seminarij Duaceni Rectore intellectum nuper est, istos ipsos qui amo-
tionem Patris *Holti* apud Reuerentiam Vestram ceterosque Patres nostros pa-
cis spe sollicitant, ad Sanctitatem suam scripsisse, non tantum contra Patrem
Holtum, sed etiam contra omnes Societatis Patres qui in Anglia versantur. De
Patre *Holto* verò affirmare possum quod suis literis sæpe ac vehementer causam
eorum egit in curia Hispanica qui maximè eum impugnant. Sed hæc Reueren-
tia vestra mirari non debet: In tanta enim causa quanta est Anglicani Regni
conuersio, & in tanta egestate, libertate, & otio hominũ exulum & afflictorum,
atq; in tanta astutia Hæreticorum, qui per emissarios has lites fouent, neque est
mirandũ si hæc accidunt, neque hæc virum pium & prudentem auertere debent aut
decipere; satis est vt videat quæ pars ratione, quæ passione ducitur. Isti autè cum
Patres Anglos inter se collidere non possunt, adeunt Patres aliarum nationum,
qui rerum hominumque nostrorum tantam notitiam non habent, hosque vel
clamoribus vel minis, vel argumentis & querelis, aut etiam adulatione indu-
cere conantur, vt vel affectu vel iudicio à nobis discrepent: Putant enim (quod
omnino verum est) nullum tam efficacem patere eis aditum ad nos fatigandos,
quàm si nostros à nobis separent.) Hæc *Personius* prudenter ad *Oliuerium*: qui

in hoc etiam displicuit *Claudio* Generali, quod in causa hominis è Societate tam facile admisisset externum Assesorem. Cum verò animaduernerit lector *Pagettum* & *Tressamum*, & similia nomina *Campiano* & *Personio* olim carissima, nunc à Societate disfidere, intelligat oportet nò eos ipsos esse qui prioribus annis omnia cum illis officia amicitiae coluere, ipsorum tamen necessarios, quos cum Societas profugos in Principum externorum gratiam introducere cuperet, & publicis negotijs procurandis adhibere, suà ipsimet imprudentià hanc gratiam sustulere, & quidquid deinde Societas ageret, nihil pro se agi interpretati sunt. Ab Holto autem stabant præcipui quique Catholici Angli, quod testantur literæ *Barretti* Præsidis *Duaceni* à septem illius Collegij senioribus subscriptæ pridie Idus Nouembres anni nonagesimi sexti; & altera vno post mense datæ à doctore *Stapletono*, *Percæo*, *VVorthingtono*, quibus plus centum alij se dedere testes. Quibus merito iungendæ sunt literæ Cardinalis *Alani* super ea tota te ad *Pagettum* scriptæ, vnum ex ijs qui præcipue *Holtum* calumniabantur: ita enim scribit, quarto Ianuarij Anno 1591.

Quod ad *P. Holtum* attinet quem Dominatio vestra præcipue accusat, & insinuat ipsum esse reum, & per vos accusari posse de rebus turpibus & infamibus, & eiusmodi vt non audeatis ea literis committere; si ego scirem quæ res istæ essent, & cernerem esse eiusmodi quales tu dicis, & probari à vobis posse, neque fauorem ille neque defensionem apud me inueniret. Sed cum tu adeò vehementer eum accuses, & nihil tamen in particulari contra eum afferas, dabis mihi veniam si assensum meum cohibuero quoad videam aliquid probatum ex iis quæ prætendis: hoc enim à me exigitur iustitiæ, tum conscientiæ quoq; ratio, hocq; in cuiuslibet hominis causa faciendū mihi esset, multo verò magis in *P. Holti*, qui tum propter honorem Religionis cuius est membrum, tum etiam propter opinionem quam semper de eius pietate, & fidelitate in Deum hominesque habui mihi exstitit carissimus, eoque confidenter vsus sum in Anglia, Scotia, & vbi modò est in Belgio; & temper benè, & cum laude virorum præcipuorum se gessit, & modò se gerit. Existimationem quoque quam apud Principem, Belgij Gubernatorem, eiusque Consiliarios habet, non tam ex mea commendatione quam ex ipsiusmet virtute & prudenti modo agendi sibi peperit, qui tamen sine dubio querelas vestras audirent si adeò graues subessent res, & probari possent, vt sentis: Quousque verò id à vobis fiat non miremini si opinionem ego meam de *P. Holtò* non mutauero) Hæc *Alanus*.

Holtus tamen vt clamoribus quantotiuus iniustis daretur aliquid cessit *Guilielmo Balduino* locum, abijtque in Hispanias; quo in itinere cum *Barcinonem* appulisset finem viuendi fecit, anno eius seculi nonagesimo nono, illud in discessu familiariter locutus, "Per omnes istos clamores nè vnā quidem somni horam sibi perijisse) Quo amoto quam parum quietos expertus sit *Baldwinus* huiusmodi æmulos, tum cum ad illa tempora ventum fuerit di-

Literæ *Alani*
Cardinalis
in causa
Holti.

1602.

Anno 95.

rit dicemus. Cum verò inter lex & triginta illa capita acculationis nulla facta sit ab æmulis mentio de Elizabetha Regina de medio tollenda *Holto* consentiente & prouocante coniuratos, (quod *Camdenus* memorat) signum est frigidam fuisse ieiunamque calumniam, quam ipse *Camdenus* evertit, quando imperitè narrat, *sacrâ Hostiâ osculatâ*, quod nullibi moris est, *iuratum esse pecuniam representandam statim cade peractâ*: & ingenuè fateatur *ijs temporibus tam insignem fuisse hominum nequitiam, vt inter se insidi, alij alios in exitium quasi aliud agentes precipitarent, mutuis dolis irretirent, & falsis nonnunquam mendacijs onerarent*.

Thomas
Hunt.

XXIX. *Holtus* igitur in Hispanijs ad laborum præmia euocatus est: Iisdem serè diebus *Thomas Hunt*, *Lindoniæ* in *Rutlandiæ* comitatu natus, post viginti annos in Superiori Germania varijs in muneribus collocatos, nostræ *Mulioni* est adiunctus. Vir antiquæ simplicitatis, & qui à teneris innocentiam imbiberat & pietatem tantam, vt cum puer Parentem vidisset exarsisse iracundiâ, & intemperanter quidpiam aut contumeliosè dixisse, multam noctis partem insomnem ducens, veritus nè Prens irâ non sedatâ de vita decederet surrexerit, patrèque supplex rogarit vt irâ positâ rediret in gratiam quo securè posset vterque quietem capere. Post operam *Dilingæ*, *Oeniponti*, & *Ratisbonæ* collocatam in *Coadiutorum* formatorum ordinem coaptatus anno nonagesimo quarto, cum postliminio in *Insulam* transnauigauisset, quem odorem virtutis in Germania sparserat, eum quo se cunque conferret circumtulit. De seculi negotijs si quis accederet consulturus vtrò se fatebatur peregrinum, vt quæ sui non essent Instituti: atque cum quocunque demum versaretur sermonem de rebus diuinis inferebat, narrâs quidpiam ex *Sanctorum* hominum vitis aut disciplinis. Saltationem dicebat à diabolo iuuentam esse in *Christi Domini* ludibrium: pueros tamen domo nobiles cum exercebantur docebat eum corporis motum referre ad *Christi* in *Cruce* pendentis, aut in *sacrâ Hostia* propositi decentem venerationem: frequenter habebat in ore *Ordinem* esse imitationem quandam cælestis habitationis: Id verò omne quod homini contingere posset in hac vita acerbum si *Christi* vulneribus intingeretur reddi iucundum; Diebus festis & *Dominicis* aliquid semper ad adstantium profectum curabat per quempiam legi, aut ipse ex *Euangelica* lectione decerptum proponebat, tam magna cum ingenuitate, vt præfatus se non sat esse eruditum vt ea de re differeret, eloquentiorem audientibus offerret, quempiam videlicet è *Sanctis Patribus*, aut ex *ijs* qui recentius in idipsum cum pietate scripsisset; quæ ratio licet quibusdam pareret tædium, alij tamen candore viri plurimû delectabantur, valuitque ad auctoritatē apud viros illustres conciliandam, quantam nemo alius facile obtineret. Hinc aliquando lusu plus nimio immeris non modò ludendi finem sed *eleemosinam* ex lucro imperavit nullo repugnante; aliàs rixâ inter ludentes exortâ inter posuit se medium, & flexis humi genibus flagitabat nè iurgio ad aliorum offensionem continuato & sibi & alijs iniurij essent, parcerent verbis, & *Christi* exemplo

fti exemplo condonarent potius si quid dictum immoderatus factum uel esset; viciq; vni Sanctitas contentione in amplexus comutata. Reddenda verò mercedis horum duo quæ acciderunt incommoda videntur accelerasse. Abierat domo cum duce viæ ad septem vel octo miliaria nostratia, peruaseratq; sibi quod ad reuertendū non egeret ductore; itaq; solus cum esset, vel aberrauit, vel orandi studio noctem duxit in campis: quæsitus matutino tempore repertus est non longè ab adibus ad quas pridè peruenerat: famulo dolenter ferenti quod acciderat, respondit nullā sibi noctem iucundiorē vnquam suauiorē uel contigisse. Non multo deinde post tempore cum arma Catholicis adimerentur, vt remoueretur ipse è conspectu perquirentiū concessit in vicinum hortū, sedentemq; in pergula ingēs frigidulq; oppressit imber, quo frigore obriguisse dicitur, & paucis deinde diebus vitā cum meliore comutasse. In postrema hac ægritudine præter cæteras virtutes quas frequētib; aspirationibus exercebat, ostendebatq; sibi esse familiares, sepe se de ingratitude erga Deū, sepe de exigua ad perfectionē obtinendā cōtentione accubabat. Tam magna autē Christum Dñm in Sacrosancta Eucharistia ueneratione colebat, vt viaticū nisi ieiunus non reciperet, & humi prostratus in genua, uentidem exclamans. *Maior reuerentia Maior reuerentia* Ad quinq; cochlearia iule uili quæ fuere vltis vltima hoc vsus est condimento, vt primū fumeret in honore Passionis Christi Dñi: 2^m in memoriā dolorum B^me Virginis: 3^m offerret Angelis Futelariibus: 4^m omnibus Sanctis: quintum in reuerentiā cultumq; quinq; Christi vulnerū. Tum postulans tradi sibi Litanias B^me Virginis quas solebat uiuens recitare pro cōsequenda vita sancta & felice morte, has tenēs manu, & prout uocibus propè inter mortuis poterat pronuncians, animā suauiter efflauit 10. Feb. & Dominico die quo septimanę die vt natus ita frequenter se dixerat moriturū, recipiendus haud dubiè à Virgine, filioq; misericorditer remuneraturo presentandus. XXX. Sub id etiā tēpus adscripti sunt in Soc. peritiles operarij duo *Worthingtoni*, *Ioannes & Laurentius* fratres, nati Blensioyæ in prouincia Lancastrensi. *Ioannes* puer duodenis dñi transfretare pararet detectus multā molestiā passus est à Pseudo Episc. & Præfectis illius regionis, qui modò blanditijs, in modò minis & terroribus tenerū pueri animū tentarunt abducere à veris ad nuper fictos adulteratosq; ritus: admiranda in tam tenella ætate constantia, & supra ætatem responsa apposita furorē hæreticis, Catholicis addebant firmitatem. Dolo tandem bono elapsus è manibus Rhemos primū cum fratribus duobus & patruo, tunc Augium profectus est ad *Perpionū*, ipsūq; secutus in Hispanias & vsq; Romā iam Sacerdos Societati adiunctus est 27 Octobris Anni 98. Post annos 17. Tobationis, & vnū alterum uel in Collegio Romano, missus Valisoleum Ministrifunctus est mūdere in Seminario, quo tempore quanquam turbatis Alumnorum animis mēderi non poterat, tantā tamen suauitatem cum seueritate miscbat, vt quidquid faceret in optimā partem interpretarentur. In temperie aëris & domesticis molestiis fractus anno quarto supra sexcentisimum migravit in Angliam. Vt Londinum tetigit confessim missus ad pauperem homuncionē quæ metu lucelliq; cupiditā ead hæreticorū conuentus per ractum mors imminens recocabat confessionis & vnctionis Sacramentis ægritudine pulsā erexit, & suo donauit

M m

vestitu.

Duo worthingtoni.

Ioannes.

Vide in concertatione prolixā historiam.

1602. vestitu. Primus fuit è Societate qui in Prouincia Lancastrensi fixit sedem: labore & industriâ, facultate etiam qua pollebat concionandi, non in illa tantum sed vicinis regionibus plurimos sibi deuinciens, aperuit campû amplissimum sui Instituti hominibus. Non facilè ad Sacramenta admittebat redeuntes ab Hæresi, sed iterum iterumque iubebat redire ab se edocendos. Quos ad Spirituales commentationes ex Sancti Ignatij methodo idoneos quidem reperisset, sed non facilè inducendos in eam mentem vt se ad dies tam multos colligerent (vel quoniam altunde alienum ab eo genere solitudinis animum hauissent, vel quia negotijs obruebantur) inuitatis ad priuatum colloquium explicabat ex ordine die vno fundamentum super quo vita omnis Christiana superstruenda est, alio die considerationes de peccatis, & de ijs quæ homini accidunt nouissima, disponebatque ad vitæ delicta magno cum doloris sensu in Sacramento detegenda, & vitam peragendam dignam Catholico in æstu persecutionis laborante. Erecto in ea regione Collegio B. Aloysij sub Vice-Prouinciæ constitutionem datus est Rector, perseverauitque in comunere annis viginti, insigni cum incremento suorum apud omnes meritum, & Catholicorum vtilitate. Missus Procurator Romam anno 32. debitum prudentiæ morumque suauitati testimonium ex vrbe & itinere retulit omnium approbatione confirmatum. Vixit ad ea tempora quibus omnia sub Carolo rege suldeque voluebatur, annis septuaginta grauis, professus quatuor votorum ab anno huius seculi decimo tertio: in ea tamen ætate ac tempestate tam alacris, tam erectus vt & ardore animi Tyrones, & prudentia vinceret veteranos: quæ vtraque videre erit ex Epistola quam de sua captiuitate scripsit ad eius temporis Superiorem in hanc sententiam.

Epistola
de Ioswor-
thingoni
sua capti-
uitate.

XXXI. Vehemens desiderium, ac preces quibus me vtget Reuerentia vestra ad illa conscribenda qui contigerunt in longa captiuitate mea & fat molesto carcere, vim habent mandati cui libens obediò, licet plures difficultates occurrant ac præsertim duæ. Prima, quod videam itinera ita passim impedita, ipsaq; in quibus viuimus tempora tot suspicionibus obnoxia, vt nihil possit comitti litteris sic explicatum ac plenum vt vel amicis satis faciat, vel careat incommodo ab inimicis. Altera est quod in totius regni perturbatione & communi omnium Sacerdotum Catholicorumq; calamitate, mea nihil videatur captiuitas habere tam singulare vt plurimum expectationem expleat quantauis eius narratio. Cæterum quoniam silere non licet, hæc sunt ex multis quæ dici possent.

Nondum captiuus eram, nec tamen sine carcere multis mensibus antequam venirem in potestatem hostis: nam vbi primùm cepit bellum exardescere, domus quam habitabam (odio Religionis) destinata iam erat ab hæreticis ad prædam: noctu saxis armati petebat fores, lacerabant fenestras, terrebant domesticos frequenti sclopatorum explosione, eò iam procellerant insolentiæ, vt amici actû de nobis conclamantes monerent statutû esse de domo funditus subruenda. Hæbebam latibulû in quo multis annis fida mihi semper statio fuerat & tuta ab perquisitorû insultibus, at maior iâ hostiû furor & impietas locû hunc faciebat minus securum. Et adfuit tandè equitû turma, vi, verbisq; procacibus postulât ingressum

Ego

Ego interim elapsus superatis aliquot vepretis peruenio ad tuguriolum carbonarium, in quo nec stare poteram nec sedere sine molestia. Hic subliti usque ad secundam aut tertiam noctis horam, cum adest famulus, narrat expilata quidem esse omnia, sed hostem recessisse; abesse domo periculum, posse me tuto redire: Immaturo festinatio. Redij quidem oppido festus, & somno egens, ad quem vix me composueram, cum ingenti fragore tunduntur portæ, pullantur fenestræ, exitium cunctis intentatur nisi confestim detur introitus; suggererat enim novus Iudas partem quandam domus, quam nondum explorauerant, esse meam sedem. Induo quas potui vestes; alias mecum aufero; rursus domo profugum tenebris fauentibus leps vicina excipit; ibi noctem perago seminudus: Irruunt in cubiculum milites; lectum palpant calentem adhuc: Sacerdotem illum veteratorem ingeminant; noster erit nisi hinc terra sceleratam adsorbuerit, consecremus flammis victimam: sed frustra haec tenus. Sub matutinum crepusculum recipio me ad tutiora sylvarum, ubi diem illum in solitudinibus erras & in cauernis terræ exegi; & fuit Dei benignitas quod in obuias militum turmas non incurrerim; haud procul aberant, adducto etiam maiori tormento ad demolendam, uti credebatur, domum non male munitam; illo prima statim explosione disrupto miles ad praesidia sua se recepit. Ego quo diuenterem viribus fatiscens; doctus praesertim exemplo plurimorum quorum fuga praedam hosti obiecerat, domo itaque eadem me denuo condens vniuersa primum scripta & fasciculos literarum committo vulcano exurendos: suppellectilis partem potiorem trado exportandam; latebris ingero quam plura, & tam opportunis ut nisi euerlo aedificio (quod postea contigit) reperiri non potuissent. Aliquot dierum quies est subiecta, sed non diuturna. Dies erat Dominica, & per soluto quod debebatur reparandis animi viribus officio, aliquid pro naturæ necessitate indulgendum fuit corporis sustentationi. Vix mensæ accubueramus, ad fenestram miles intonat mandatum Parlamenti quo iubemur domo cedere, Parlamento utendam relinquere. Surgimus; prospicimus quo loco res videretur esse: apparebant equites plus minus septuaginta onere duplici. Quid nos infirmi & pauci, & plerique tractatis armis in experti aduersus tantam manum? Quidam tamen indignum rati gratis admittere hostem explorerunt aliquoties, & vinum accepto vulnere prostrarunt. Hostis huius casu accensus ac praecipit furore vicinis ferreis tentat ostia & fenestras, & spirans eadem & sanguinem, mistalque iuramentis fundens blasphemias conatur irrumperere. Mitior vnus aliquis suadet deditioem; hæc pacta his conditionibus: Numerandos esse in militem trecentos florenos; Arma, apparatus bellicum omnem hosti esse consignandum; Qui intus erant libertate fruituros, & parte domus. Ego illa nocte non comparui; Postero die cum impositum esset praesidium sat validum ad domus custodiam, existimaui consultius si proditem in publicum & forti me comiterem ceterorum; Egressus latibulo iunxi me ceteris nemini biduo suspectus; Mens erat fallere praesidiarios & rursus tentare fugam; sed praueertit me proditor, monito Chiliarcha quam domus partem ego incolem.

M m z

ille

1602. ille adiuncto nouo milite aduolat, omnia perlustrat; monitus de inexpectato tumultu, cum iam nulla esset euadendi spes, me palam obijcio homini furibundo ut si quid posset innocens fiducia redderem mitiorem: Ille rugatâ fronte & auerso vultu, nè quidem dignatur alloqui, sed mittit examinandum ad iuuenem quendam cui aliquot ingenij videbantur inesse grana, cæterum mera erat verborum sarcina: Orditur compendio totam vitæ suæ narrare periodum; Studuerat Oxonij, peregrè profectus fuerat in partes transmarinas; egerat cum Iesuitis; addixerat se ministerio verbi; habuerat ad populum tres conciones; Patriam videns sub armis gemere, hæc ut respiraret accinxit gladium, vtramque secutus Palladem; hoc multa perpetraverat totus factus ad arma: Tum in laudes Chiliarchæ effulus non vulgarem deprecabatur eius pietatem, addebat munera quæ gessisset in Angliâ & in Hybernia vbi Iudicis expleuerat locum: Nunc vero sibi demandasse has partes ut me & Sacerdotem esse & Iesuitam pronunciaret, adeoque reum mortis. Arbitrabatur fortassis mortis nomine terrorem mihi incutere, At ego me non esse dixi eum qui vel eos titulos, vel mortem propterea mererer. Nugæ, inquit, hoc supponitur. Cui ego, si hoc supponendum, si ita tu vis esse, quid porro expectas.

X X X I I. Die insequenti frequens occurrit omnis conditionis populus spectatum & locum, & me quid monstri essem. Honestioribus modeste petentibus respondeo me esse Catholicum cætera tacens. Sublecuti rudiores ex fæce indignis me modis habuere: Hic capite inclinato rogabat absolui, alter contra Religionem euomebat plaustra mendaciorum: Ego inquit alius, ducam te Londinum ut suspendaris; Ego te strigolo equo imponam ligatis sub ventrem pedibus ut discasequitare: & mille huiusmodi, Miserrimum vero erat videre eorum comburi Sanctorum imagines, & quidquid sacri reperire potuerant. Inter alia producituri Christi crucifixi statua, formâ sat iustâ eleganter sculpta, quam mihi ego curaueram ante quadraginta annos, & tanti temporis vlu quasi consecratam habebam in pretio: Hanc in media aula expositam mille ludibrijs & sannis cumulabant: tenuitque insolentia totos decem dies; si quid de nouo inter perleratandum occurrisset, nouus inde triumphus agitur, & festiuus in aula ignis, injiciuntur Missalia, corpus iuris Canonici, alijque libri multi & magni pretij, non sine plaulu malignantiû: cum interim nemo mihi notorum auderet se ostendere, ne eodem mecum periculo inuolueretur. Cum verò satis superque hic tumultuatum esset, ducor ad vicinum oppidam non sine solemnitate; Præibat qui statuam, quam dixi, Christi Domini, progredienti præferret, sequebar vectus iumento lat pigro, at calcibus, cum calcaria deessent, tam gnauius tandebar animalis vtrumque latus, ut facile animaduertetur, non tantum gratum, sed gloriosum mihi esse quam proximè ducem meum & Magistrum in Cruce representatum sequi. Stipabant decem milites armati; in ingressu oppidi clamatis qui Crucifixum præferebat, Ecce, hic Papistarum Deus est. Frequens erat in foro populus incolarum & eorum qui ad mercatum eo die conuenerant: Hæserunt ad
spectacu-

pectaculum attoniti; neque præter vnam mul'erculam auditus est quisquam intolens aliquid acclamare. Cum ex equo descendissem ducor in cænaculum; accumbebant tunc forte menlæ (erat enim meridiæ) decem viri militares cum Chiliarcha: hic ad suos conuersus, Noui, inquit; ego hunc hominem; eumque vidi inter Iesuitas Gandati ante tres annos. Similem fortasse, inquam, me vero à decennio nemo extra Angliam videre potuit; At ille quod semel dixerat, ab eo abduci potuit nunquam, neque fuit in causa quod mihi magis noëuerit quàm huius malè fundata, sed pertinax assertio. Amotâ mensâ ibat Chiliarcha in laudes Iesuitarum; dicebat esse viros perhumanos, doctos, pios in suo genere, temperantes, tales denique vt reformatæ Religionis homines pudere debeat vitæ suæ perquam dissimilis; At, inquit, hæc omnia commaculant suâ doctrinâ meritum; & abit. Succedit vulgi turba quasi pro interludio, & varijs gesticationibus ad ludicra prouocant tanquam si magus essem aut præstigiator: stabam tanquam vrlus ad palum neq; deerant canes qui me exagitant; donec post horas aliquot dilabente paulatim cum die populo duxit me perhumaniter hospita ad cubiculum eo loci & temporis non incommodum; itaque illa nocte non male quieui; custos obleratis foribus dormiuit in proximo.

XXXIII. Sequentes dies literarijs velitationibus impenduntur cum Ministellis superuenientibus; imperito hominum genere, itaque, quæ Dei bonitas est, nunquam non euasi Superior. Fama interim percrebuit me Episcopum, imo & Cardinalem esse, vel certe magnum aliquem & insignioris notæ virum. Hinc summo Præfecto armorum illius regionis videnti me cupido, & apud se lucrî causâ detinendi: Aberat duorum vel trium dierum itinere Staffordiæ; fueram ex incommoda itinerum hospitiormque commutatione tactus dextrum latus paralyti, vixque me vtcunque receperam quando triobolari equo impositus auctor; & primum quidem cum essem concensurus miles dux meus & custos videns me lenio & infirmitate propè confectû & claudû furias in me suas omnes conuocauit, & cum mille iuramentis & execrationibus clamabat, Ego hunc veteratorem, hunc Papisticum Sacerdotem confodiam; liberabo me & socios propediem hac molestia, & similia multa: Comitæ tamen & communibus beneuolentiæ significationibus ita detinxi comitem hospitumque animos, vt neque de equo post primum diem neque de obsequio vlla mihi querela esse potuerit. Ipo Præfecto armorum nullus humanior, donec post dies aliquot vilis quâ eram indutus lacerna, magnorum nominum neglectus, & reliqua conuersatio vulgi opinionem aliò vertent & me cum paupertate mea in locum mihi idoneum retruferunt, sed permolestum propter pædorem, & vermium copiam. Crescente deinde captiuorum numero transferimur omnes in eiu'dem vrbis domum conductitiam vbi humile quidem & male materiatum de cæteris autem non incommodum cubiculum mihi obigit, lectus honestus cum camino. Arctiores tamen vigilæ; nec cuiquam dabatur accessus sine Gubernatoris aut Commis-

1602. sarij alicuius chirographo, adesse etiam debebant testes eorum quæ dicebantur & fiebant, nec quidquam poterat inferri illis inleijs; libri cuius nullæ copia; suspiciones immodicæ: Non cessit his animus; vera dico; in tanta solitudine, & tædio diuturni carceris nunquam serenior; illud Psalmi expertus sum in me impleri, *Cum ipso sum in tribulatione*; adeoque nec in monte Quirinali, ubi sub piæ memoriæ P. Fabio de Fabijs hausi primitias spiritus, nec in Romano Collegio, cælo altero, sub P. *Benedicto Iustiniano*, diuinam bonitatem magis in me quam isthic effusam sensi: sit Deus meus benedictus in sæcula.

XXXIV. Excubabant interim amici in omnem occasionem opitulandi; fuitque cuiusdam è nostris industriâ res eo deducta, vt Princeps Rupertus, qui Regi militabat, concederet commutationem cum quocunque ex octo vel decem captiuis quos tenebat Salopiæ. Res erat Commissarijs gratissima; Præfectus ipse armorum boni nuntij baiulus esse voluit, significauitque adesse tubicinem: gratulantur ciues, gaudent meæ causæ tam potentis reperiri patronos: accingebam me ad iter, neque equum ignobilem adpromiserat Præfectus; do me quieti certus me postero die migraturum. At somnium fuit. Chiliarcha ille qui dixerat se nouisse me Gandau, hic rursus euomit virus: adit Commissarios: clamat incapacem me esse beneficij, vt qui proditor sim & læsæ Majestatis reus. Vix paululum somni gustaueram, auocor ad Concilium bellicum & commissarios Parlamenti: frustra erat tergiuersari: itaque haud segniter ad aliam me scenam comparau: de via conuersus ad Deum obnixè rogau vt memor promissi dignaretur mihi adesse, & minimè sollicito quid essem responsurus, os illud & sapientiam largiri cui non possent resistere omnes aduersarij. Ingresso in Concilium, ad mensam benè longam cinctam vndequaue Chiliarchis, eorum locum tenentibus, & alijs officialibus, datur sedes inter Præsidem confectus & accusatorem illum meum quem sæpius dixi: habebat iste chartas in sinu aliquas quas per interualla versabat. Cùm incidisset sermo de domo in qua fueram captus, accusationem contra me sic instituit: Inprimis quòd facta deditio ego contra pactas condiciones non comparuerim, quòd me absconderim, quòd fuissèm ex latibulo vierutus, quòd in ea domo pluribus annis vixissèm occultus nomine ementito, quòd multorum regnorum paragrator, literatus & cælebs sacellum habuerim magnificum, passim pro Sacerdote ipse habitus: denique vt hoc postremum, quòd caput est, præbaret, ostendit scriptum quoddam Roma datum ante quinquennium, Patentes scilicet literas de facultatibus cuidam Rodulpho Noëllø concessis, cuius nomen & literas mihi volebat affingere, & hinc euincere me Sacerdotem esse, subornato ad probationem puero qui iuratus mentiretur hoc ipsum me esse confessum. His dictis, detecto capite assurgit, & iam, inquit, de mea fide agitur, atque vtrum plus huic homini quam mihi tribuendum iudicetis. Iussus à præside dicere, erectus in pedes, & nudo capite respondi in hunc fere modum. Viri nobiles: habetis me hic affectum ætate, fractum viribus, è primo excitum somno, adeoq; haud satis idoneum vt ordinatè referam quæ contra me hic tam studiose congescit, si quid exciçat

excidat cui satis factum quis cupiat, dignetur me memorem reddere Atque vt à calee retexam vbi is pedem posuit, tantum abest vt isti ego me sacerdotem esse confessus sim aliquando, vt nè verbum vnquam, neque verbi apicem sim illi locutus vel ille mihi; cumque id iterum atque iterum affirmassem, paratus per sancta *Iesu* Euangelia iurare, subpuduit hominem suæ impudentiæ, quam tegere quoquo modo conatus est cum diceret saltem famulo quem ad memiserat insinuasse me quidpiam huiusmodi. Apage, inquam, cum tuo famulo, qui quod vehementer vultis hoc probatum esse præsumitis. Deinde quid est criminis abijisse peregre in exteras regiones? An ideo sacerdos? Quot peregre euntium millia etiam apud vos sunt? quam pauci Sacerdotes. At caelebs sum: Nec solus sum, neque omnes caelibes sunt sacerdotes. Sed quorsum latebam quando alij se siltabant? Quis quæso hosti triumphanti libenter se credit si possit impunè se subducere? Nemo certè aiebant ipsi Iudices. Ego vero pactam pecuniam iam ante solueram; per conditiones, quas dicis, liberum debebat esse mihi frui sede mea, aut postero die relinquere, si mihi esset cōmodius; quis ruptis conditionibus interturbauit? Tum quod ad latebras attinet, ego clauo die & loco patentissimo sponte occurri Locum-tenenti, non vi tractus; vocetur ille, eius testimonio euincam. De sacello, respondeo, Non esse nos Atheos, aut homines qui syluas aut lucos consecrant, aut horrea, vt quidam, si quis est domi locus, honestissimum dedicamus sacris vsibus, neque apparatus est vilis, si suppetat facultas vasa cum reliquo instrumento sunt argentea vel etiam aurea. At, inquit, vnus aliquis Altari seruebat, & quis alius præter te? Neque hoc necesse est, inquam; nunquam desunt apud nos qui hunc mihi honorem ambitiosè surripiant. Et hi sunt (ait alter) quos scire est operæ pretium vbinam sint: effare: subrisi: Et quem me esse fingis obsecro vel facere vis? Proditorem? Tum alius, Viginti sunt, inquit, in vicinia qui te eius domus sacerdotem appellant. Erras bone vir, inquam, plus quadraginta sunt, & plus centum qui hoc ex errore, vel malicia dicunt. At cur ego tot annos occultus? Ego occultus? nemo in paræcia vir bonus est qui me non nouerit, & mentam meam; nullus coctor ceruisiæ, piscator nullus, nullus laneo qui non mei commercij fuerit cupidissimus; Vestigialium collectoribus, cæterisq; officialibus nemo me notior; si qua contributio in pauperes facienda fuerit, si quod symbolum conferendum ad matrimonia egenorum cohonestanda; præsto erat semper meus nummus, meoque nomine publicè offerebatur. Hoccine est vitam occultè degere? Venationes, aucupia, gallinaceorum duella, globi lusorij aliorum sunt delitiæ; mihi non ita arident; & odi popinam, gratam multis stationem; nec tamen carui meis recreationibus, honestorum virorum consortio, hortis, syluis & similibus; nè canis quidem vllus erat in meo oppidulo qui me prodeunte tanquam non ante viso allattaret, tam eram singulis notus.

XXXV. At quid de puero respondes, cui agnouisti te esse Sacerdotè? de puero? nihil, sed ad vestram sapientiam prouoco, Iudices, an probabile, an

1602. Ie, an credibile, an fieri omnino potuerit, vt aut ego tantum me puero crederem, aut quiuus in quo iudicij quidpiam inesset id de se fateri vltro vellet ex quo tam magnum sibi periculum crearetur. At quos Iupiter perdere vult (ait alter) demeritat: senex quidem sum fateor, at non delirus. Producitur tum rursus in medium scriptum, quod dixi, illudque interpretabantur Ordinum à me susceptorum esse luculentum testimonium. Inscriptio erat. Admodum Reuerendo Domino Rodulpho Moello &c. Ac deinde *Facultates concessæ* &c. Hanc inscriptionem ego illis prælegi & docui non esse testimonium de ordine accepto, sed de iurisdictione collata iuueni cuidam eius nominis; quo de nomine nullus me vñquam appellauit; atque adeo etiam si esset de ordine testimonium, in me non posset conuenire, qui *Ioannes* vbiq; & ab omnibus vocor. Itaque cum nihil ex omnibus probaretur; post breuem vtriusque urbanitatis demonstrationem discessum est. Et videri potuit hac discussâ tempestate naus portum attigisse; sed æstuans ira Chiliarcha nouam remoram iniecit cum diceret scripsisse se de me ad Parlamentum; responsum igitur expectandum esse nisi in offensionem incurere vellent; neque legitime laboratum est vt confestim mitterer Londinum; In arenam detenderant lucrum & malitia de mea pelle certantes, Chiliarcha vt me perderet, Præfectus vt me retineret. Erat id plurium iudicio prælagium perpetui carceris. Neque eadem fuit quæ prius urbanitas, nunquam relinquebar solus, ad omnes rimas portæ excubabat suspicio; ipsum Præfectum hęcio quis metus inceleserat, vt neq; captiuitatis meæ locijs integrum esset ad me accedere. Quidam etiam nocte mediâ irumpunt duodecim armati, lectum, vestes, armarium, caminum, omnia scrutantur; nimirum cum voluntas non desset me perden- di, argumenta quærebant in pernicem. Post quæ elapsi sunt menses aliquot ferentiores, neque memini singulare quidquam contigisse præter molestantiam arctissimæ custodiæ.

XXXVI. Successere deinde Iudicia Prouincialia ad lites terminandas, ad reos plectendos aut absoluendos innocentes: At quo Iudice non alio quam illo ipso Chiliarcha qui mihi fuerat infestissimus. Erat vir honestus (quem Clericum Pacis nominant) hic spem libertatis faciebat si libellum supplicem in curia offerre vellem; quoniam hæctenus, per omnem quæ facta fuerat inquisitionem, allatum nihil fuerat quo probarer Sacerdos, sed neque afferri posse videbatur. At mihi tanè non probabantur pleræque circumstantia: Is enim qui non ita pridem puerum mendacem subornauerat, facilè inuenisset testem iuratum qui causam totam euerteret: Amici tamen consilio obsecutus, libellum scripsi rudi calamo, cui ille formam adderet; Ex quo tempore subiit animum cogitatio & quasi prælagium mortis imminens, ad quam certè non exhorru, sed iui obuiam tanto cum iubilo & exultatione vt nunquam Deum sim expertus præsentem. Imaginabar horam iam adesse; meditabar quibus verbis populū essem allocuturus; quam essem mortis causam demonstraturus; quibus modis expressurus exundantem animi lætitiā, occultamque fidei, spei, & caritatis vim, qua impellebar ad publicè declarandum;

dum, nullam esse posse extra Romano-Catholicam Ecclesiam salutis æternæ spem. Statueram denique auditâ mortis sententiâ Deo laudes & gratias referre consueto Ecclesiæ carmine; Te Deum laudamus, & continuis precibus, ardentibusque votis flagitare executionem. Sed miser ego & peccator hanc gratiam non fueram promeritus. Sex dies tenuere Iudicia, neque de me vel minima facta est mentio. Is qui de libello supplicii iusserat, non existimauit tandem rem committendam discrimini, cum vidisset quendam pauperulum carceri ante oculos addictum, ea tantum de causa quod apud se Crucem habuisset & Rosarium. Sopitâ igitur ad tempus vel fatigatâ aduersariorum malitiâ, quies aliqua data est ab huiusmodi molestis inquisitionibus & turbulentis incursionibus. Lutandum deinceps cum morbo fuit, eoque tam pertinaci ut exhaustis viribus nê pedem mouere, nec tantillum stare potuerim; Medicus in loco nullus; Pharmacopola Cestrensis arte sua me fermè perdidit. Præfectus iterum occurrit destituto; rogat Commissarios uti per eos liceat ut mihi famulus assignetur ad obsequium; & obigit, Deo volente, non vir bonus tantum sed valde commodus, sub quo utcumque conualui; additumque pro colophone Breuiarium & sacra supplex; quâ cum per biennium & menses aliquot caruissem, sicut id auxerat captiuitatis acerbiter, ita cœpia facta cumulauit solatium. Sub hoc autem tempus in ea ciuitate cœpit grassari pestis: Præfecti vxor grauida vehementer vrgebat discessum; Captiui multi vel procurato lytro, vel datâ cautione sibi consuluerant: cum quæreret Præfectus quid de me faciendum censerent; Amandandum aiebant in reorum publicum ergastulum: Hinc comploratio famuli & beneuolotum. At ego, hoccine, vos adeò torquet? Mœa sanè in hac causâ nihil interest utrum in carcere, an in Cruce moriar: Arbitror ipsam mortis sententiam futuram non fuisse tam grauem, non poteram tamen vultum non lerenum præferre, quando animum sentiebam in Dei infinita benignitate constantem; & ad quauis paratum: Placuitque Deo ut non staret decretum: obtinuit Præfectus ut secum rusticarer: fuit quidem iter incommodum, sed citò restituit me amantitas loci, & fluminis celeberrimi gratum murmur quod limen domus alluebat. In omnem præterea partem liberâ mihi erat excursio; & valdè fructuosa; nam cum in vicinia frequentes habitarent Catholici; quibus Sacramentorum percipiendorum copia non fuisset à triennio, præsto illis fui, & ingentem populi sub graui iugo sititi abundè expleui. Beneuolentiæ verò huic Præfecti non expectatæ adiuncta est altera, ut ipsius humanitate & beneficio cautione data comparendi; si vocarer, maximam partem recuperauerim pristinæ libertatis: nam domi cuiusdam viri nobilis habito qui se vadem obtulit, & hospitem; neque malè mihi apud illum est; nam frequentissimè excurro ad proxi-

1602. mum iuuandum, literis & sigillo Præfecti munitus & ab insidijs malignantium tutus; faxit Deus vt ex omnibus proficiam ad vitam æternam nam hæc in hac ætate diuturna esse non potest: Habet Reuerentia Vestra captiuitatis meæ historiam quam optabat, me autem quantus sum ad obsequium: si verò *inspiens factus sum*, dicam cum Apostolo, *vos coëgistis*. Vale. Inciderat in manus Parlamentariorum anno huius sæculi quadragesimo tertio, durauit captiuitas ad annum quadragesimum octauum; quando visum est Deo animam sanctam ex his angustijs morte communi liberare, vt licet non Martyrum laureâ gloriosus, *fulgeat tamen sicut stella in perpetuas æternitates*, quoniam indefessè *ad iustitiam erudierat multos*.

Laurentius VVotthingtonus.

XXXIII. Laurentius huius Frater eodem fere tempore admissus in Hispania, Tyrocinijs annis peractis bis Philolophos explicuit, Cordubæ, & Hispali. Missus deinde in Angliam anno huius sæculi duodecimo, & cum liber esset & cum clauus carcere fructum fecit non pænitentium. Ex carcere VVestmonasteriensi (quam Portam domus vocant) hæc Romam ad *Thomam Odoënum* demortuo *Personio* Præfectum missionis perscribit.

Eius literæ ex carcere.

Magnifice Domine. Sat scio Dõminationi vestræ pergratum fore de rebus nostris fieri certiozem: Hæc igitur scribo vt quæ mihi Socioque meo Domino *Francisco Young* intra anni huius ambitum hoc in carcere contingere breuiter recenscam. Comprehenus superiori anno & hic inclusus ante omnia adieci animum ad quinque Catholicos Laicos subleuandos, qui ob repudiatum fidelitatis (vt vocant) iuramentum in ima huius ergastuli parte iacentes permagnis animi corporisque angustijs premebantur; Assiduis enim & inconditis clamoribus facinorolorum hominum vnâ vincitorum conuicijscque à precandi studio (quod maximum est miseriarum leuamen) atque à Sacramentorum subsidijs arcebantur (quorum diuinam & perquam salutarem opem hisce calamitosijs temporibus omnes perlentiscimus) Victus, vestitusque necessarij graui penuria laborabant, atque tantopere loci sordibus ac pædore molestabantur vt vix daretur somnum capere. His animi corporisque incommodis vt ex charitate subuenirem, egi cum Custode de transferendis ad meum cubiculum quod sat magnum mihi obtigerat; In hoc tamen non venere Custos & eius coniux, pecuniarum auidissima, nisi ingenti pæcta pecunia quadringentorum circiter scutorum; quam pecuniam partim mutuo, partim mendicato corrogauit, vt ante hyemem, prout optabam haberent illi commodius. Locum carceris mihi attributum in duas partes diuisum adaptavi sacris prophaniisque vsibus; hinc Altari Beatæ Virgini immaculatè conceptæ, illinc lectis quatuor ad quietem collocaatis: Horum autem contubernali-
lium

lium societate plurimum oblector ob eorum insignem probitatem, pietatem, sanctitatem. Quotidie duobus vel tribus lacris, non raro sex vel septem, pro numero sacerdotum qui hic detinentur, singulari deuotione intersunt; Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta pie obeunt & frequenter. Omnes, vno excepto sene sexagenario & infirmo, hora quarta surgimus, libros spirituales, preces tam mente quam voce, conscientiarum examina, aliaque pietatis exercitia statis horis coniunctim usurpamus, vt non modica mea voluptate vitam disciplinamque Religiosam videamur adumbrare. Ad hos vero socios, alioque complures subleuandos, Deo Catholicisque iuuantibus, eleemosynæ hætenus non defuere. De spirituali verò animarum quæstu vt aliquid dicam, sciendum est; primùm quidem semestre feliciter latis & ex sententia mihi & amantissimo mihi socio *Francisco Young* successisse. Venere namque ad nos magno numero Catholici, adeò vt quinquaginta vel sexaginta auditores mensuris nostris concionibus interessent; Sed ne tanto bono diu fruermur omnis boni sanctique hostis impediuit. Nam Pseudoepiscopus Londinensis, falsi fratris vt creditur indicio, dum die Sancto Benedicto sacro vir pius in sui institutoris laudem concionem haberet, immisit in concilium satellites suos, illum inprimis cui à Cruce nomen non malè conuenit, cum gregalium suorum non paruo numero, raptosque triginta circiter viros faminalique in varias custodias distribuit, quòd Iuramentum, quod dixi fidelitatis indigno nomine nuncupatum, iurare recularunt. Ex illis aliquot nobis sunt associati; hi videntes egregiam qua fruimur opportunitatem Sacra Mysteria frequenter percipiendi, diuinis rebus pijsque exercitijs vacandi, non solum non agere ferunt captiuitatem suam, sed plurimum lætantur. Ego verò vt Deo optimo maximo immensas gratias habeam agamque in hac occasione illud impellit, quod pauci ac propè nulli Catholici, ex ditioribus præsertim (quos apparitores isti maxime aucupabantur) qui ad me & ad Dominum *Franciscum* conuenire solebant in hos loquacos incidere: Biduo ante hunc diem me audierant verba facientem de Sanctissimæ Dei Matris Sponsò Sancto Iosepho, atque ea de causa huic solemnitati non interfuerunt: Tot etiam tamque frequentes ad expiandos animos superiori semestri ad me venire, vt hebdomadâ qualibet in carcere plures quam in sex vel septem hebdomadis liber exceperim Confessiones. Sex Deo iuuante ouiculas errantes ad Christi caulam reduxi; tres aliæ se ad reditum parant. Adeo raro nos nostroque inuolunt apparitores vt omni penè metu leposito, sacellum diebus festis peristromate serico, altare floribus, imaginibus, cereis ornetur: Diebus vero celebrioribus Sanctissimum *Christi Corpus* in theca Crystallina radijs collucente expono visendum, quamquam id rarius propter metum Iudæorum. Deus amicis meis Hispanis benefaciat qui mihi ex ipsa Hispania misere viginti octo scuta ad hanc thecam conficiendam.

Nn 2

Diebus

1602. Diebus festis Catholicos habeo frequentes conuiuas, qui tantam ciborum copiam secum ferunt, vt inde pauperibus Catholicis ad plures dies prouideatur. Incredibile verò est quantam nonnulli Catholici patiantur inopiam, Viri nobiles qui olim sex vel septem Sacerdotibus sumptum præbebant, extremâ nunc prope mendicitate conflantur: Atque hæc fere sunt quæ mihi primis sex mensibus contigere. Ab eo autem tempore non parum imminutus est numerus ad nos confluentium; alijs quidem vt cautius agant nos ipsi suafimus; alij vt sibi caueant hortatu nostro non indigent; Catholicorum enim nuperâ quam retuli comprehensione deterrantur: Quare ego ipsos, eorumque domicilia adire iam cæpi: Mirabitur fortassis Dominatio Vestra quod tanta nobis libertas permittatur; sed ea est Custodis de nostra fide opinio, vel potius tam cæca tum ipsorum coniugis auaritia, vt nihil tam arduum sit quod obtineri non possit. Pro commodiori Carceris habitatione tantum dabis; vt ad liberio-rem auram paulisper in ipsius limine captandam consistas, tantum: Vt in suburbanum (modo de fide non ambigat) horam vnâ alteramue, tantum. Hebdomadis igitur singulis huiusmodi suburbanas ambulationes magno pretio emo, specie quidem valetudinis conseruandæ, reuera vt Catholicorum, etiam vt Hæreticorum ædes, si spes aliqua sit lucris spiri- tualis inuisam, vt Sacramenta ministrem, vt Schisma dedoceam, vt Ca- tholicos ad patientiam constantiamque incitem. Copiosam sanè messem singularis ista custodis auaritia suppeditat, sed libertatis adeò vtilis amit- tendæ timor (pænas enim custos & ego dabimus si Magistratui vel Pleu- do-Episcopo res innotescat) & pretij immanitas me aliquando remoratur) non ita tamen vt cuiquam opem meam polcenti desim. Quod attinet ad charissimum meum fratrem & commilitonem Dominum *Franciscum Young*, egregiè in re Catholica defendenda & propaganda laborat: Nam crebris concionibus priuatisque colloquijs Catholicos confirmat; Hære- ticos assiduis disputationibus confutat: Tempus à proximo vacuum, pre- cationibus, spiritualibus exercitijs, pijs libris in linguam vulgarem ver- tendis singulari exemplo & publico emolumento impendit. In contro- uersiarum & Linguarum studium præcipuè incumbit; nouem vel de- cem à Calviniana Hæresi abstractos Ecclesiæ reddidit; egentium Catholi- corum necessitatibus providet, magna cum Dei & Societatis laude. *Christus Iesus* cæpta nostra secundet & foueat, vt iuxta supernæ nostræ vo- cationis gradum in huius Ecclesiæ vinea digni & fideles inueniamus operarij: Id quo certius faciliusque consequamur, adiutrices Domina- tionis vestræ preces supplices imploramus. Auo nostro colendissimo, eiusque dignissimis Assistentibus, ac reliquis dilectissimis Sodalibus & amicis nostris vtriusque nostrum obseruantiam reuerentiamque offe- rentes, & salutem plurimam exoptantes, orationes omnium ex ani- mo & demissè pctimus; ex optimo hospicio nostro (vulgò dicto Porta
domus,

arque vt ego interpretor, cœlestis) tertio Octobris 1616. Dominationi 1602.
Veltræ addictissimus *Laurentius VVorthingtonus*.

Anno deinde decimo octauo exul, Louanij Leodijque Theologos & Scripturam explicauit, & in Austria Græcij; vnde cum Duce Lotharingæ, & Principe Casimiro rediens in Belgium, inter militum signa hautitâ agritudine, diem clausit extremum, circa annum huius seculi trigesimum septimum.

XXXVIII. *Thomas VVorthingtonus* horum Patruus, licet in Societate longè posterior, suator tamen & administer itineris & melioris educationis & disciplinæ, nepotibus adiungendus videtur, quando horâ vndecimâ vocati pares sunt quandoque cum primis. Honestè in literis educatus, vbi adoleuit prauorum dogmatum odio pertæsus Oxoniensis Academix, sponte sua migravit Duacum & Rhemos. Hic Laureâ Philosophicâ donatus, sacroque inauguratus Sacerdotio, moderatorum consilio migravit in Angliam, & perutilem aliquamdiu nauans operam, ab adolescente quem multis deuinxerat officijs proditus, in Arcem Londinensem velut malefici cuiuspiam reus compingitur, vincitur, & ad duos menses in subterraneo specu grauissima perpessus est incommoda. Mensibus sex elapsis, vnâ cum *Gaspere Heywood*, alijque circiter viginti constantissimis Christi Confessoribus deportatus in Gallias, exilium in Religionis Catholicæ ornamentum Patriæque multiplex subsidium conuertit. Etenim anno octogesimo octauo Augustæ Treuironum Sacræ Theologiæ Doctor renunciatus, haud multo post Rhemis in Anglorum Seminario Theologiam quæ n onibus instituendis traditur p̄ofessus est; Fuit deinde cum *Thoma Stapletono* in negotijs Angliam spectantibus Nuntio Apostolico Bruxellis commoranti à consilijs: Tum *Barretto* Duaceni Collegij Præfidi è viuis sublato successor: Quod Collegium amplis auxit ædificijs, & honestauit veteri testamento linguâ vernaculâ edito & notis Orthodoxis illustrato; Alijs etiam lucubrationibus in lucem datis, quas videre est apud Pitzeum, & Alegambe. Auctus demum Protonotariatus Apostolici dignitate & Præsidis munere deposito, ætate iam graudæua ad Societatem (cui & *Personio* fuerat semper coniunctissimus) adiiciens animum, ab *Richardo Blondo* Prouinciale cooptatus, lucis huius vsuram reliquit sexto fere Tyrocinijs Mente; Vir in omni vita summæ integritatis & innocentix, & qui in Scholis doctior, quàm rerum administrandarum aut morum informandorum moderandorumque peritior habebatur.

XXXIX. *Thomas alter Stannæus* honesto loco in Diœcesi Sariburiensi natus, post duos annos Philosophiæ, & duos moralis Theologiæ in Anglicano de urbe, adscriptus in Societatem anno vno ante *VVorthingtonos*, & in Angliam destinatus, in trium Martyrum Laïcorum Coronis gloriatur, quos ipse ad pietatem & constantiam instituerat, *Smithini VVells*, *Rodulphi Miller*, & *Laurentij Humphredi*, & non paucorum centenorum in

1602.

fidem professionemque Catholicam restitutorum. Ex laborum, latebrarum, carcerumque molestiis morbo non vno confictatus, calculo, vrinæ difficultate, Hernia, Tussi, contractione neruorum, Podagrâ (quas omnes agri-
gritudines patientia summa coronabat) in Belgium exul anno huius se-
culi sexto confedit Audomari, in eo Seminario ager ipse agris prefectus.
Quo in munere non otio sed labore, cum poterat, & pijs narrandis ex-
emplis se adolescentisque oblectabat. Podagræ dolores Aquâ Benedictâ
cum Superioris adprecatione adpersâ, & orando solabatur, non alio
vlurus medicamine nisi obedientiâ constringente: Lectione etiam vi-
tæ Sancti Patris *Ignatii* leuamen dolorum sensisse referebat. At die vige-
simo octauo Maij currentis anni decimi septimi, perfectâ uti rebatur vlus
valetudinē, cum vacua etiam esset ab infirmis adolescentum habitatio, eam
iuncto adiutore quodam purgare à mensa aggressus, repente concidit, & fa-
ctâ eorum quæ parèe sumplerat eiectione, sopitis sensibus humo fixus hæ-
sit: Eo die Exhomologesin, remque diuinam fecerat; munitus igitur Vn-
ctionis Sacramento, morbo in Apoplexiam desinente altero post die sub-
latus est, omnium virtutum quæ religiosum virum ornare solent & la-
borum perpersionumque mercedem ab eo qui in omnes est diues receptu-
rus. Numerabat annos ætatis sexaginta duos, Societatis duos de triginta,
Coadiutor formatus ab anno sexcentesimo primo. Habuit is annus nona-
gesimus octauus, & nonus plures alios Societatis candidatos, sed quos bre-
uis vitæ vlura fecit penè ignotos; vt *Ioanem Polum* à Spinkhill in Comi-
tatu Derbieni, qui missus Vallisoletum vt præset studijs, & de consci-
entiâ quæstiones explicaret in Seminario, anno sexcentesimo quarto in Por-
tu Lucarensi diem obiit extremum, cum nondum trigessimum ætatis an-
num expleisset; vir à virtute & doctrina commendatus: *Philippus Dra-
cot* Staffordiensis, & *Cuilielmus Medcalf* Eboracensis annum vix primum
Tyrocinijs absoluere, cum ad piorum desideriorum præmia sunt vocati;
Henricus Floydus longiori certamine seruatus est.

Henricus
Floydus.

XL. Is vt supra narrauimus, missus cum *Ioanne Blacfanno* in Hispa-
nias, & defunctus regendi munere quod in Olysiponensi sede acceperat à
Personio, per multas ambages in Angliam delatus & in Societatem adop-
tatus, vixit cum Domino Ioanne Southcott (viro inter Catholicos no-
minatissimo) vndeuginti annis, variam expertus fortunam. Quarto e-
nim anno irruentibus per famuli incuriam summo manè apparitoribus,
antequam se in latebram conijcere posset interceptus, in Portæ-nouæ ob-
scurum humidumque specum coniectus est; vbi scamnum lectus, vi-
ctus cum facinorosis communis: Magis tamen sollicitum habebat hospi-
tis, in cuius domo captus, periculum, quam carceris incommoda: Hunc
vt intellexit saluum, cætera faciliè tolerabat: Quanquam non ita multo
post in commodiorem locum translato facultas illi fuit & *Francisco Pa-
gio* Martyri mutua inter se pietatis officia accipere & reddere. Poppamus
inter

inter eius temporis Iudices primus, cum ad possessiones Southcotti inuadendas anhelaret, omni arte moliebatur *Henricum* conuincere de Sacerdotio, modò per examina inquirendo, modò blandis promissis alliciendo ad fatendum quod res erat, modò per falsos fratres & Apostatas obseruando an hominem nosset, quæ omnia *Henricus* prudentiâ & cautione elusit, & se hospitemque suum præstitit immunem. Amotus Londino ad Arcem Framingamiensem in Comitatu Suffolciensi, sub finem Elizabethæ exul migravit Olyssiponem, vt quos posset Iustitores Anglos ad Ecclesiæ gremium reduceret: Illis contrâ, libertati & vitæ eius post puluerariam conspirationem detectam insidiantibus, & graues querelas apud Gouernam Præpositum domus Professæ deponentibus; quas à nimium credulo Romam delatas ipse diluit; Et rursus in Angliam proficiscens diuertit Audomarum, hæsitque ad annum Præfectus Spiritus. In Insulam deinde rediit, iterum iterumque captus modò in Atrio Wintoniensi, modò in Fleeta detentus est, vbi cum crebris ægri tudinibus penè conficeretur, Regina Caroli tempore intercedente libertatem consecutus est tantam vt ab inferenda illi molestia, vel ijs apud quos diuerfaretur vniuersi prohiberentur. Quæ immunitas vt alijs etiam esset utilis, animum adiecit ad ipsos Apparitores delatoresque comprimendos; numeratisque eorum artificijs quibus pecuniam ab Catholicis & Sacerdotibus emunctam in vltus suos conuertebant, (quæstui habentes munus quod ad Sacerdotes extirpandos acceperant) potestate exutos in ordinem redigi curauit. Quæ si cogitationem cuiuspiam afferant non esse tam atroces Catholicorum Sacerdotumque ærumnas quàm à multis describuntur, intelligat distinguenda esse tempora: Prouidet enim Deus, quædam quandoque interualla, vt in prima Christi Ecclesia, & in illis mitioris homines ingenij, nè tenso semper arcu Catholici animis frangantur & langueant; tum rursus ad certamina prouocat, vt cumulatius coronentur. Ille vir strenuus, & ad vltimam vsque senectutem laboriosus indefessusque vitam cum meliori commutauit Londini; Professus quatuor votorum ab anno sexcentesimo decimo.

Ioannes
Floydus.

LIX. *Ioannes Henrici* Frater ætate minor, in Societate antiquior, experientiâ didicit non semper esse quæ videntur tuta: Nam vocatus ad nostrum *Oldcornum* in carcerem Wigorniensem, tenetur, neque se prece aut pretio extricare potuit Poppamo obsistente. Post annum exul, quatuor alios impendit Audomari concionando; ediditque in lucem varia ad Hæreticorum impudentiam retundendâ, magno applausu ingenij & doctrinæ. Tum rursus in Insulam rediit, & sæpius ab apparitoribus redemptus, migravit denique Louanium, Theologiæ explicandæ adhibitus; quibus in studijs, qua docendo, quâ scribendo reliquam triuit ætatem, ex hac vita repentina morte sublatus Audomari, Anno huius seculi quadragesimo nono, ætatis omnis septuagesimo septimo, Societatis quinquagesimo septimo, ab edita professione quatuor votorum quadragesimo.

Nn 4

Et hætenus

1602.

Et hæcenus quidem variarum Societatis domorum & Prouinciarum experta caritatem hæc missio Anglicana, doctorum virorum, Martyrumque fortissimorum gloriam educationemque, immortali dignam memoria animo gratissimo vnde accepta est agnoscit, & temporaria suauissimaque fouebit recordatione. Quâ ratione in posterum suis quasi nixa viribus stare capit, & aucta crevit ipsa in Prouinciam, sequentium librorum narratione exponetur, quanquam & in his ipsis quæ consecuta est incrementis, non vicinarum modo, sed & longius positarum Prouinciarum fauore & auxilio egere & vti necesse fuit, eritque non solum quamdiu sub incude persecutionis gemit, sed quamdiu Societas ipsa vna est, & ambilissimâ membrorum omnium coniunctione sibi metipla cohærens: *Pars enim si à parte dissideat, quid consequi potest nisi dolor, & interitus?*

HIS